

Іствікські відьми
Джон Апдайк

Життя в містечку Іствік розплановане на сто, а то й двісті років уперед. У цій тихій гавані вже давно не відбувалося нічого цікавого. Трое подруг – Александра, Джейн і Зукі –збираються щочетверга, щоб якимось розважитися. Після чергових посиденьок у місті з'являється таємничий і надзвичайно спокусливий чоловік із дивним ім'ям Дерріл Ван Горн. Він здобуває прихильність подруг і... навчає магії, адже виявляє їхні потужні здібності. Та одного разу вони вирішують покинути Дерріла. Він присягається помститися їм... Проте жоден чоловік не в змозі протистояти жінці. А надто коли їх троє. І вони – відьми.

Обережно! Ненормативна лексика!

Джон Апдайк

Іствікські відьми

Обережно! Ненормативна лексика!

I

Ковен

Се дебелий був чорний, кошлатий чоловік, і холодом від нього віяло.

Ізобель Гуді, в 1662 році

Тож як скінчив свою догану диявол, вийшов він з-за кафедри і звелів усій компанії підійти й цілувати його гузно, яке, вони казали, холодне було, як лід; його тіло було тверде, як залізо, вони думали, він з нього зроблений.

Агнес Семпсон, у 1590 році

– Все саме так, – сказала Джейн Сمارт у своїй поспішній, та все ж змістовній манері; кожна її «с» нагадувала шкварчання обвугленої голівки зойно згорілого сірника, яким діти припікають шкіру задля забави. – Зукі казала, що маєток Леноксів купив якийсь чоловік.

– Чоловік? – спитала Александра Споффорд, почувачись вибитою з колії, бо ж така заява підкосила умиротворення її аури того ранку.

– З Нью-Йорка, – торочила далі Джейн, майже прогарчавши другий склад, по-массачусетському випустивши «р». – Здається, без жінки й сім'ї.

- О. Один з тих.

Почувши, як північний голос Джейн приніс їй цю звістку про гомосексуаліста, що приїхав з Мангеттену, аби завоювати їх, Александра відчула себе розділеною в цьому таємничому, пошматованому штаті Род-Айленд. Вона народилася на заході, де білі й фіолетові гори здіймаються в погоні за ніжними, високими хмарами, а перекотиполе котиться в погоні за горизонтом.

- Зукі й сама достоту не певна, - сказала похапцем Джейн, її «с» пом'якшилися. - Виглядає він кремезним. Її вразило, які в нього волохаті руки. У «Перлі ріелті» він сказав, що йому треба так багато місця, бо він науковець і має лабораторію. А ще володіє кількома піаніно.

Александра гикнула; цей звук, який дещо змінився з часів її дитинства у Колорадо, здавалося б, долинув не з її горла, а від якогось пернатого друга, що вмовстився в неї на плечі. Насправді в неї вже розболілось вухо від телефона. А рука почала німіти й поколювала.

- І скільки ж піанін може бути в одній людині?

Здавалося, це образило Джейн. Її голос наїжачився, ніби переливчаста шерсть чорної кішки. Вона сказала, захищаючись:

- Ну, Зукі відштовхується лише від того, що сказала їй Мардж Перлі на вчорашніх зборах комітету зі встановлення поїлки для коней.

Цей комітет керував встановленням і, після руйнування, переустановленням великої, блакитної мармурової поїлки для напування коней, яка традиційно стояла в центрі Іствіка на стику двох головних вулиць; місто мало форму букви «Г», втиснуте довкола кострубатого шматка затоки Наррагансетт. На Док-стрит розміщувалися центрові підприємства, а під прямим кутом до неї примикала Оук-стрит, на якій стояли чудесні великі, старі будинки. Мардж Перлі, чиї жакливезні канарейково-жовті оголошення з написом «Продається» теліпалися вгору-вниз по деревах і парканах, доки хвили змін у економіці й моді (Іствік уже кілька десятиліть був напівзанепалим і напівмодним водночас) приносили і виносили людей у місто й з міста, була щедро наштукатуреною пробивною жіночкою, до того ж, якщо взагалі була нею, ще й відьмою, котра дотримувалась поглядів, відмінних від Джейн, Александри та Зукі. Вона мала чоловіка - невеличкого, метушливого Гомера Перлі, який постійно обчиряжував їхні кущі форзиції аж до цурпалків; от у цьому й полягала ця різниця.

- Папери передали у Провіденс, - пояснила Джейн, просто-таки втискуючи оце «нс» у вухо Александри.

- І з волохатими руками, - протягнула Александра.

Біля її обличчя промайнула дещо подряпана, поцяткована й часто фарбована чорнота дерев'яних дверцят кухонної шафки; вона усвідомлювала всю лютість атомів, що вертілися й вовтузились під цією поверхнею, ніби вихор перед змореним зором. Начеб у кристалевій кулі, вона побачила, що одного разу зустріне цього чоловіка й закохається в нього, і що з цього вийде мало чого хорошого.

- А в нього є ім'я? - спитала вона.

- А ось це - найтупіша річ, - сказала Джейн С্মарт. - Мардж сказала Зукі, а Зукі сказала мені, але щось прогнало його з моєї голови. Одне з тих імен з «ван», «фон» чи «де» у ньому.

- Просто шикарно, - відказала Александра, відчуваючи охоту ще трохи побалакати, готуючись бути завойованою.

Високий смаглявий європеець, що покинув своє прадавнє, фамільнє помістя, подорожує, гнаний прокляттям...

- Коли він має в'їхати?

- Вона казала, що вже скоро. Може, вже й зараз там!

Джейн звучала стривожено. Александра уявила собі надто товсті (щодо решти загостреного обличчя) брови своєї співрозмовниці, які півколом здіймаються над її темними обуреними очима, чий карий колір був завжди на тон блідіший за спогад про нього. Якщо Александра була великою відьмою, яка пливла за течією і завжди розривалася, щоб дістати враження і водночас злитися з горизонтом, дещо ледачкуватою по своїй суті й ентропічно неквапною, то, на противагу їй, Джейн була запальною, невеличкою, заточеною, ніби кінчик олівця, а Зукі Ружмон, що цілий день бігала у справах центром міста, збираючи новини й розсипаючи усмішки, мала мінливу сутність. Так роздумувала Александра, кладучи слухавку. Все поділяється на три частини. А чари стаються навколо нас, доки природа шукає й віднаходить незмінні форми, речі ясні й органічні, здатні складатися до купи під кутами в шістдесят градусів у рівносторонній трикутник - матір структури.

Вона повернулася до закривання банок із соусом для спагеті; там було соусу для більшої кількості спагеті, ніж зможуть з'їсти вона та її діти, навіть якщо накласти на них закляття й на сто років помістити в італійську казку: банка на банці стояли, ще паруючи, вийняті з синього казана в білу цяточку, на дрижачій, дзенькітливій, круглій дротяній сітці. Це, певно, неясно подумала вона, якась сміховинна данина її теперішньому коханцю - сантехніку італійського походження. Її рецепт не передбачав цибулі: два зубки часнику, подрібненого і протушкованого три хвилини (не більше й не менше; в цьому й полягала вся магія) у розжареній олії, багато цукру, щоб пом'якшити кислоту, одна натерта морквина, перцю більше, ніж солі; втім чайна ложка накришеного базилика - ось саме те, сприяє чоловічій силі, а дрібка беладони надає вихід, без якого чоловіча сила є лише вбивчим перенасиченням. Усе це треба додати до її власних помідорів, які вона збрала власноруч і на кілька тижнів розклала доходити на всіх підвіконнях, а зараз нарізала і згодувала блендеру: відколи два літа тому Джо Маріно почав бувати в її ліжку, ці рослини, підв'язані в саду, де кожного довгого пообіддя південно-західне сонце кидало свої наскісні промені крізь ряд верб, охопила нестримна плодючість. Маленькі криві гілочки помідорів, м'ясисті й бліді, ніби зроблені з дешевого зеленого картону, аж ламалися під вагою такої кількості плодів; у цій родючості вловлювалося щось несамолюбне, якийсь вереск, немов у дитини в істерії. З усіх рослин помідори видавалися їй найлюдянішими: спраглими, тендітними і схильними до загнивання. Зриваючи водянисті оранжево-червоні кулі, Александра почувалася, начеб огортає рукою яєчка гігантського коханця. Пораючись на кухні, вона вгледіла у всьому цьому щось до болю менструальне: цим червоним, як кров, соусом вона згодом полле біле спагеті. А ці товсті білі ниточки невдовзі стануть її власним білим жиром. Ох же ця її жіноча борня з власною вагою: у віці тридцяти восьми років вона помітила, що та стає чимраз неприроднішою. Хіба задля привернення кохання вона повинна знехтувати власним тілом, подібно до якогось святого невротика з давніх часів? Природа є водночас ступенем і змістом усього здоров'я, тож якщо маєш апетит, його треба вдовольняти, відтак вдовольняючи й космічний порядок. Втім вона подеколи зневажала себе, обзивала себе ледащом за те, що взяла собі коханця з народу, аж настільки терпимого до огрядності.

Усі Александрині коханці за останні кілька років після її розлучення були нездалим чоловіками, яких повиганяли дружини, що володіли ними. Її власний колишній чоловік, Освальд Спoffфорд, нині спочивав на високій кухонній полиці, у банці зі щільно закритою кришкою, перетворений на різнокольоровий пил. Вона перетворила його опісля їхнього переїзду з Норвіча, Коннектикут, до Іствіка, коли вивільнилися її сили. Оззі був фахівцем із хрому й перейшов з фабрики, що виготовляла меблі для громадських місць у тому горбастому місті, повному облуплених білих церков, до конкурентів, на завод, збудований зі шлакоблоку, завдовжки з півмилю, трохи південніше від Провіденса, посеред напрочуд промислового обширу цього невеличкого штату. Вони переїхали сім років тому. Тут, у Род-Айленді, її сили поширились, ніби газ у вакуумі, й вона зменшувала свого лютого Оззі, поки той долав свій звичний маршрут на роботу й додому четвертою автострадою, спершу до розміру простенького чоловіка – обладунки захисника-патріарха поспадали з нього в цьому ідкому солоному повітрі матриархальної краси Іствіка, – а тоді аж до розміру дитини, бо його хронічні потреби й таке ж хронічне прийняття її способів їхнього вирішення зробили його жалюгідним, керованим. Він майже зовсім був утратив зв'язок із повсякчас більшим всесвітом усередині неї. Його голову займали заходи молодшої ліги їхнього сина й боулінгова команда заводу. Коли Александра прийняла першого, а за ним і ще кількох коханців, її чоловік-рогоносець своїми розмірами й сухістю вже нагадував ляльку, лежачи біля неї в її великому, широкому, гостинному ліжку, як якась пофарбована колода, куплена на розкладці край дороги, чи як опудало дитинчати алігатора. На час їхнього справжнього розлучення її колишній господар і повелитель просто розсипався на пил – речовину не в тому місці, як колись давно влучно описала це її мати, – такий собі кольоровий пил, який вона насипала в банку і зберігала, як сувенір.

Інші відьми, перебуваючи у шлюбі, також відчули подібні перетворення; так, колишній чоловік Джейн Смерт, Сем, висів у погребі їхнього ранчо, посеред засушених трав і квітів, і вона потроху обскубувала його, по дрібці за раз, додаючи у приворотне зілля, для пікантності; а от Зукі Ружмон увіковічила свого у пластику й використовувала як капронову скатертинку. Ця остання подія сталася відносно нещодавно: Александра все ще могла уявити собі Монті, як він стоїть на коктейльній вечірці у своїй картатій куртці й петрушково-зелених слаксах, пережовуючи подробиці гольфового раунду того дня й нарікаючи на по-жіночому повільну гру в парах, яка затримала їх на цілий день і через яку вони так і не дограли. Він ненавидів зухвалих жінок – жінок-губернаторів, істеричних протестувальниць за мир, «дамочок» лікарів, Леді Берд Джонсон, [1 – Клавдія Альта Тейлор Джонсон (1912–2007) – дружина президента США Ліндона Джонсона. (Тут і далі прим. перекл.)] навіть Лінду Берд і Люсі Вейнз. [2 – Доньки Ліндона та Клавдії Джонсон, відомі громадські діячки.] Він вважав їх лезбухами. Коли Монті шкірився, то виставляв напоказ свої чудесні зуби – довгі й дуже рівні, але не штучні, а коли роздягався – доволі зворушливі синюваті ноги, набагато менш м'язисті, ніж його засмаглі руки гольфіста. І ще – ці його зморщені, обвислі сідниці, що скидалися на розм'яклу плоть жінки середнього віку. Він був одним з перших коханців Александри. А нині ж бо було дещо чудернацько й по-чудернацькому приємно поставити чашку густої кави, яку готувала Зукі, на блискучу картату капронову скатертинку, залишаючи на ній брунатне кружальце.

Саме повітря Іствіка надавало жінкам сили. Александра ще ніде й ніколи не відчувала нічого подібного до нього, хіба що, можливо, в одному закутку Вайомінгу, крізь який вона проїжджала з батьками, маючи щось із одинадцять років. Вони випустили її з машини попісяти під полиновим кушем, і вона подумала, дивлячись, як на цій землі за якусь мить з'явилася брудна, мокра пляма: «Це не має значення. Все одно випарується». Природа поглинає все. Це дитяче бачення лишилося з нею навіки, разом із терпким полиновим присмаком того моменту на узбіччі.

Іствік же, своєю чергою, щомиті цілувало море. Док-стрит, її модні магазини з ароматичними свічками й кольоровими вітражними вітринами, націленими на літніх туристів, її старомодний алюмінієвий дайнер поруч із пекарнею, її циркульня поруч із багатною майстернею, її невеличкий цокітливий відділ газети, її довгий, темний будівельний магазин, яким керують вірмени, перепліталася з солоною водою, що хлюпала, льопала й ляпала об труби і сваї, на яких частково стояло місто, та так, що нестійкі, пожиловані аквамаринові морські відблиски мерехтіли на обличчях місцевих матрон, коли вони виходили із суперетти[3 - Суперетта - продовольчий магазин самообслуговування.] «Бей», несучи апельсиновий сік і знежирене молоко, м'ясну нарізку, цільнозерновий хліб і сигарети з фільтром. А от справжній супермаркет, де робили покупки на тиждень, розміщувався вже на материк, в тій частині Іствіка, що колись була сільгоспугіддям; там у вісімнадцятому сторіччі плантатори-аристократи, багаті на рабів та худобу, робили одне одному дружні візити верхи на конях, а попереду галопом біг раб, щоб відчиняти ворота одні за одними. Нині ж бо над асфальтованими акрами парковки торговельного центру, посеред окисненого рядками капусти й картоплі спомину, струмують забарвлені свинцевими випарами вихлопні гази. Там, де впродовж поколінь буяла кукурудза, цей видатний сільськогосподарський артефакт індіанців, ведуть своє ремесло крихітні заводи без вікон, із назвами на кшталт «Дейтапроуб» чи «Комп'ютек»: виготовляють деталі настільки витончені, що робітники змушені носити целофанові шапочки, аби на крихітні електромеханічні вироби не сипалась лупа.

Род-Айленд, хай і відомий як найменший з-поміж п'ятдесяти штатів, однак містить у собі химерну американську широчінь: заледве досліджені стежинки серед промислового скопища, занедбані садиби й закинуті маєтки, незайняті глибинки, посмуговані рівними, чорними дорогами, болотисті пустирища й безлюдні узбережжя з обох боків затоки - той водяний клин загнаний, немов кілок, в саміське серце штату, його так влучно названу столицю.[4 - Назва столиці штату - Провіденс - має значення «провидіння».] «Дальній край творіння» і «колектор Нової Англії», як називав той регіон Коттон Матер.[5 - Коттон Матер (1663-1728) - американський проповідник і памфлетист, автор численних робіт із висвітлення проблем сучасного йому життя.] Ніколи не прагнучи стати окремою державою, населена вигнанцями, такими як чаклунка Анн Гатчінсон,[6 - Анн Гатчінсон (1591-1643) - американська релігійна діячка, поборниця руху за свободу віросповідання. За свої пуританські переконання засуджена й вигнана з колонії Массачусетської затоки.] котра, оселившись тут, невдовзі померла, це земля несе на собі численні вигини й виверти. Її улюбленим дорожнім знаком є дві стрілки, що вказують в обидва напрямки. Болотиста, бідна на вільний простір, деінде вона стала б ігровим майданчиком для вкрай багатих. Вона була прихистком для квакерів і антиномістів - тих останніх дистилятів пуританства, - нині нею керують католики, чиї рум'яні церкви бовваніють, ніби вантажні судна посеред моря виродської архітектури. Там є металевозелена пляма, що глибоко вгризлася у дранку часів Депресії, на яку більше ніде не натрапиш. Щойно перетинаєш кордон штату, байдуже де - чи в Потакеті, а чи у Вестерлі, - одразу вловлюється м'яка переміна, приходить якась весела нечупарність, презирство до зовнішнього вигляду, химерська недбалість. За фанерними нетрями зяють місячні простори, де лиш занедбана придорожня розкладка із духом позаторішніх гурк?в, видає тужливу, руйнівну присутність людини.

Крізь ось такий от простір і їхала зараз Александра, аби кинути оком на маєток Леноксів. З собою, у свій мікроавтобус «субару» гарбузового кольору, вона взяла свого чорного лабрадора Вуглика. Останню партію стерилізованих банок соусу лишила охолоджуватися на кухонній стійці, а на дверцята холодильника, магнітиком у формі песика Снупі, причепила записку для своїх чотирьох дітей:

МОЛОКО В ХОЛОДИЛЬНИКУ, ОРЕО В ХЛІВНИЦІ, БУДУ ЗА ГОДИНУ, ЛЮБЛЮ.

Сімейство Леноксів, у дні, коли ще жив Роджер Вільямс, [7 – Роджер Вільямс (1603–1683) – англійський теолог, борець за свободу віросповідання.] вигнало вождів племені Наррагансетт достатньо далеко, аби на європейський масштаб заснувати на їхній землі баронство, і хай такий собі майор Ленокс героїчно поліг у Битві у трясовині під час війни короля Філіпа, [8 – Конфлікт між поселенцями Нової Англії та індіанцями.] а його прапраправнук Еморі красномовно закликав до відокремлення Нової Англії від Союзу на Гартфордському з'їзді 1815 року, родина, в цілому, почала занепадати. Коли Александра оселилася в Іствіку, в Південному окрузі не лишилося вже жодного Ленокса, окрім однієї старої вдови Ебігейл, що мешкала в сонному, химерному селі Олд-Вік; вона тинялася сільськими стежинами, харамкаючи й ухиляючись від камінців, які шпурляли в неї дітлахи, котрі, коли місцевий констебль зажадав від них пояснень, заявили, що захищаються від її лихого ока. Обширні угіддя Леноксів довгий час перебували в занепаді. Останній з наявних представників чоловічої лінії Леноксів забажав побудувати на острові, що розкинувся серед просторів соляних боліт за Іст-Біч і все ще належав родині, цегляний маєток – зменшену, та все ж разючу за місцевими масштабами імітацію палацових літніх «котеджів», що зводились у Ньюпорті в той позолочений вік. І хоч там і збудували, а потім, імпортувавши гравій, повторно насипали гатку, маєток постійно потерпав від незручностей, стаючи відрізанним у часи припливу, і, починаючи з 1920 року, час до часу заселявся низкою власників, і ними ж був і покинутий. Великі шиферні плити на даху, котрісь рудуваті, котрісь синювато-сірі, без нагляду позвалялися під час зимових штормів і лежали серед високих заростей нестриженої літньої трави, начеб безіменні могильні плити; вправно оздоблені мідні ринви й жолоби позеленіли й зогнили; орнаментований восьмикутний купол з краєвидом на всі точки компаса похилився на захід; масивні димарі, сполучені, ніби зв'язки органних труб чи то якісь грубі, м'язисті горлянки, потребували латання й губили цеглини. Втім силует маєтку, що майорів здаля, ще й досі зберігає стриману величність, подумала Александра. Вона припаркувалася на узбіччі дороги, що вела до пляжу, аби роздивитися його через чверть милі заплави.

Надворі стояв вересень – сезон високої води; заплава між цим місцем та островом перетворилася на шар небесно-блакитної води, поцяткованої просоленими верхівками трав, що вже почали були жовкнути. Мине година, а то й дві, поки можна буде пройти гатку як з того, так і з другого боку. Час перевалив за четверту; навколо панувала тиша, у небі висіла м'яка, трап'яна маса, що затуляла сонце. Колись маєток стояв би схований за облямованою в'язами алее, [9 – Проїзд (фр.).] що продовжувала гатку аж до центрального входу, але дерева загинули від голландської хвороби в'язів і від них лишилися самі лиш високі пеньки; їхні розкидисті крони пообрубували, і тепер вони стояли, ніби загорнуті в савани люди, схилившись, як та Роденова безрука статуя Вальзака. Будинок мав бридкий симетричний фасад із багатьма вікнами, що здавалися дещо замалими – особливо на третьому поверсі, що без переходу розміщався прямо попід дахом: поверх для прислуги. Александра була в тому домі кілька років тому, коли, все ще намагаючись поводитись як порядна дружина, поїхала туди з Оззі на благодійний концерт у бальній залі. Не запам'ятала майже нічого, крім рядів кімнат за кімнатами, вбого вмебльованих, протхнутих солоним повітрям, пліснявою й утіхами минулих днів. Шифер його занедбаного даху злився кольором із темрявою, що насувалася з півночі, – ні, атмосферу каламутить щось більше, ніж хмари. З лівого димаря здійсмається ріденький білий димок. Усередині хтось є.

Той чоловік з волохатими руками.

Майбутній коханець Александри.

Або, що ймовірніше, вирішила вона, робітник чи сторож, якого він найняв. Вглядаючись аж так далеко, так напружено, вона відчула, що в неї розболілися очі. В її нутрі, як і в небі, зібралася темрява, вона почувалася жалюгідним підглядачем. Зараз про жіночу жагу пишуть уже всі газети й журнали; сексуальна рівність перекинулася, ніби ті дівчатка з порядних родин, що линуть в обійми неотесаних рок-зірок – тих неголених парубійків-гітаристів із нетрів Ліверпуля чи Мемфіса, що якимось чином здобули свої сороміцькі здібності, до тих темних сонць, що перетворюють цих дітей домашнього виховання на суїцидальних оргіасток. Александрі згадалися її помідори: попід товстою, благодешною шкіркою криється сік насильства. Подумала про свою старшу доньку: ось вона сама в кімнаті слухає тих своїх «Манкіз» та «Бітлз»... одна річ для Марсі, інша – для її матері ось так, напруживши зір, перебиватися пустими мріями.

Вона міцно заплющила очі, намагаючись відкинути ці думки. Повернулася в машину з Вугликом і проїхала півмилі прямої чорної дороги до пляжу.

По завершенні сезону, якщо поблизу нікого немає, собаку можна вигулювати без повідка. Однак днина припала тепла, і вузьку парковку заповнили старі машини й мікроавтобуси «фольксваген» із запнутими вікнами і психоделічними смугами по боках; біля роздягалень і піцерії, що містилася в літній хибарці, порозтягавшись горілиць на піску й повмикавши радіоприймачі, повлягалася молодь у купальниках із таким виглядом, ніби літо і юність ніколи не минуть. На підлозі під заднім сидінням в Александри, з поваги до правил пляжу, лежав моток мотузки для білизни. Вуглик огидливо струснувся, коли вона протягнула петлю крізь його шипований нашійник. Гора м'язів і завзяття, він потягнув її за собою попри опір піску. Вона спинилася, щоб стягнути свої бежеві еспадрильї, і пес захрипів; вона залишила взуття на жмутику пляжної трави біля настилу. Нещодавній приплив розбив той настил на шестифутові сегменти, лишивши по собі на гладенькому піску біля самого моря ошмаття від пластикових пляшок з-під «Клороксу», [10 – Бренд мийного засобу.] пачок від прокладок і пивних бляшанок, які проплавали так довго, що з них позмивалися написи; ці безіменні бляшанки виглядали загрозливо, бо на них не було жодного сліду, як на тих бомбах, які виготовляють терористи, а потім залишають у громадських місцях, щоб зруйнувати систему і, таким чином, спинити війну. Вуглик тягнув її все далі, повз купу оброслих прямокутних каменів, які колись були частиною молу, збудованого в часи, коли цей пляж був іграшкою багатих чоловіків, а не залюдненим громадським ігровим майданчиком. Ці камені були з блілого, поцяткованого чорним граніту, а з одного з них стриміла підпорка з болтами, з роками доведена іржею до крихкості витворів Джакометті. Викиди з радіоприймачів молодиків – якийсь легенький рок – омивали її, доки вона йшла далі, свідомо своєї опасистості, відьомської фігури, яку доводиться маскувати босими ногами, мішкуватими чоловічими джинсами і зношеною зеленою парчевою курткою з Алжиру, яку вони з Оззі купили в Парижі під час свого медового місяця, сімнадцять років тому. Хоча Александра і вкривалася циганською, оливковою засмагою влітку, в ній текла північна кров; її дівоче прізвище було Соренсен. Мати торочила їй про заботи щодо зміни прізвища після заміжжя, та в ті часи Александра лише зубоскалила з магії, а ще їй кортіло робити дітей. Марсі зачали в Парижі, на залізному ліжку. Александра заплітала волосся в грубу косу, що спадала їй по спині; іноді вона піднімала й пришпилювала ту косу, що нагадувала хребет, до голови. Її волосся ніколи не було по-вікінгівськи чисто-білявим, радше брудно-блідим, а нині воно ще й взялося сивиною. Більшість сивого волосся росло спереду; шия й досі була витончена, ніби в тих дівчат, що лежали тут, вигріваючись на сонці. Гладенькі молоді ніжки, які вона минала, були карамельного кольору, з

білим пушком, вишикувалися в ряд, ніби в якійсь солідарності. Вікіні однієї дівчини, туго натягнуте й просте, як барабан, блищало під рівним світлом.

Вуглик тягнув усе далі, хропучи, уявляючи собі якийсь запах, жили якоїсь зогнилої тварини посеред йодованого духу моря. Народу на пляжі поменшало. Молода парочка переплелася в ямці, що вони вигребли в рябому піску; хлопець муркотав щось у шию дівчині, ніби в мікрофон. Трійко перекачаних парубків грали у фрісбі, їхнє довге волосся метлялося, коли вони рохкали й горлали, і лише коли Александра навмисне дозволила кремезному чорному лабрадору протягнути себе через широкий трикутник, утворений ними, вони припинили своє нахабне шпурляння й волення. Їй здалось, ніби вона почула слово «карга» чи «нога», що кинули їй навздогін, коли вона пройшла, але це міг бути й акустичний фокус, просто хлюпання морської води. Вона наближалася до того місця, де пошерблений бетон зі спіраллю іржавого колючого дроту нагорі позначав кінець громадського пляжу; однак там також були купки молоді й шукачів молодості, тож вона й далі не могла відв'язати бідолашного Вуглика, попри його постійне хрипіння через опір нашійника. Його бажання бігти обпекло їй руку мотузкою. Море видавалось неприродно спокійним – застигле, позначене молочними смужками в далині, там, де один-єдиний маленький катер гудів, стоячи посеред площини його рівної поверхні. З другого боку від Александри, ближче до неї, по дюнах розповзлася статечна й кудлата гудзонія; в цьому місці пляж звужувався, прибираючи інтимності, як можна судити з гірок бляшанок і пляшок, палених дощок, шмаття потрошених пінопластових кулерів і презервативів, що лежали, ніби маленькі, висушені трупики медуз. Бетонна стіна була списана об'єднаними іменами. Осквернення наклало свою руку скрізь на це місце, а океан міг змити лише сліди від ніг.

В одній точці дюни були достатньо низькі, щоб можна була кинути погляд на маеток Леноксів, з другого кута й дальшої відстані: два його димарі стирчали з обох боків купола, ніби крила горбатого канюка. Александра відчула роздратування й бажання помсти. Нутро нило; її обурило почута образа – «карга» – і ще більша образа на те, що через цю безголову молодь їй заборонено відпустити свого пса, свого друга й товариша, вільно побігати. Вирішила очистити пляж для себе з Вугликом, накликавши зливу. Внутрішня погода завжди має стосунок до зовнішньої; це лише питання зміни течії, що робиться доволі легко, якщо силу надано первинному полюсу – жінці. Стільки видатних сил Александри витекло з самого лише цього віднаходження власної природної суті, якої вона досягла аж у зрілому віці. Не раніше зрілого віку вона по-справжньому повірила, що має право на існування, що сили природи створили її не як якусь там мізинку й супутницю життя – зігнуте ребро, як говориться в горезвісному *Malleus Maleficarum*, [11 – «*Malleus Maleficarum*», також відомий як «Молот відьом» (1486) – відомий трактат з демонології авторства Генріха Крамера і Якоба Шпренгера.] – а як міцну опору безнастанного Творення, як доньку доньки й жінку, чиї власні доньки, у свою чергу, народять доньок. Александра заплющила очі, Вуглик трусився і скавчав від страху, а вона все накликала цей обширний внутрішній бік себе – цей континуум, що сягає вглиб крізь покоління людського роду й батьків-приматів, і далі – крізь ящірок і риб до морських водоростей, що заварили перше ДНК сирій планети у своїх мікроскопічних теплуватих надрах, континуум, котрий в іншому напрямку простягнувся дугою до кінця всього життя, від форми до форми, пульсуючи, кровоточачи, адаптуючись до холоду, до ультрафіолетового випромінювання, розбухання, до дедалі слабшого сонця, – вона закликала ці такі вагітні глибини себе стемніти, згуснути, викликати лик блискавиці між високими повітряними стінами. І небо на півночі дійсно загуркотіло, так слабо, що це почув лише Вуглик. Його вуха нашорошилися і завертілися, оживши біля основи голови. «Мерталія, Музалія, Дофалія», – гучними безмовними складами закликала вона до заборонених імен. «Онемалія, Зітансея, Голдафарія, Дедульсіара». Незримо Александра стала гігантською, збираючи

докупи снопи цього затишного вересневого світу в якійсь матріархальній люті, й тоді її повіки піднялися, як за командою. Порив холодного вітру з півночі, насув фронту, що схлюснув недоладні прапорці на дальній роздзягалці прямо зі своїх жердин. З того кінця пляжу, де щільність молодого, роздягненого люду була найбільша, долинуло колективне здивоване зітхання, а затим, коли вітер посилювався, – захоплене гиготіння, а небо в напрямку Провіденса розступилося, ніби маючи щільність якогось напівпрозорого багряного каменя. «Гемінаейя, Гегрофейра, Гедані, Гілттар, Годейб». В основі цього атмосферного урвища купчасті хмари, ще кілька миттєвостей тому безневинні, ніби пущені на воду ставка квіти, почали клекотати, їхні краї супроти зчорнілого повітря заблищали, як мармур. Навіть видимий простір змінився настільки, що приморські трави й повзучий солонець біля голих товстих пальців Александри, погнутих і покручених роками носіння туфель, створених чоловічими бажаннями й нещадними уявленнями краси, виглядали мовби інвертовані в негатив на фоні піску, чия потоптана й порита поверхня, зненацька забарвлена в лавандовий колір, начеб на дулася, як шкіра пузиря, що надимається під натиском атмосферних змін. Крикливі молодики, побачивши, як фрісбі випурхнув геть із їхніх рук, мов той повітряний змій, кинулися поспіхом збирати свої переносні радіо приймачі й паки пива, свої кросівки, джинси й майки-варенки. Дівчина з парочки, що вигребла собі ямку, була безутішна: вона ридала, поки хлопець похапцем, незграбно намагався защебнути гачечки на розв'язаному ліфчику її бікіні. Вуглик загавкав у ніщо, в один бік, а потім у другий, бо його вуха аж заклало від перепаду атмосферного тиску.

Вже й неосяжний і непроникний океан, ще кілька моментів тому такий спокійний аж ген до самого Блок-Ай-ленду відчув зміну. Його поверхня зморщилась і взялася брижами в тих місцях, де її торкали навальні тіні від хмар, – вода в тих місцях аж скручувалась, майже як щось згоріле. Мотор катера загудів різкіше. Вітрила далеко в морі розтанули, а повітря завібривало змішаним ревом допоміжних двигунів, що запінили до гавані. В горлянці вітру на якусь мить застрягла тиша, а тоді линув дощ: величезні крижані краплі, що лупили, ніби град. Повз Александрю протупцали кроки – то медовоколірні коханці помчали до машин, запаркованих у дальньому кінці, біля роздягалок. Загуркотів грім, на вершині урвища із темного повітря, по чиему схилу хутко покотилися невеличкі шквалики блідішого, сірішого кольору, формами нагадуючи гусаків, ораторів, що жестикулюють, та розмотані клубки ниток. Великі, болючі краплини розсіялися у дрібніший, щільніший дощ, що білів на смужках, по яких, ніби пальцями по арфі, бринькав вітер. Александра стояла сумирно, а її знай обдавало холодною водою; вона цитувала у своєму нутрі: «Езоіл, Мусіл, Пурі, Тамен». Біля її ніг Вуглик скавчав; він обплутав їй ноги мотузкою для білизни. Його тіло, шерсть щільно прилягла до м'язів, лищало й тремтіло. Крізь пелену дощу вона побачила, що пляж спорожнів. Відв'язала мотузяний повідок і відпустила пса.

Однак Вуглик так і лишився тулитися біля її ніг, сполохавшись, коли блиснула блискавка, а за нею й друга, вже подвійна. Александра порахувала секунди до грому: п'ять. Згідно з грубим припущенням, шторм, який вона накликала, мав дві милі в діаметрі, якщо ці спалахи відбуваються в самому його серці. Грім безтактно гуркотів і лаявся. Повилазили крихітні плямисті піщані краби й боком подріботіли до спіненого моря. Колір їхніх панцирів був настільки пісочний, що вони здавалися прозорими. Александра зібралася з духом і хруснула одним під своєю босою ногою. Жертва. Завжди має бути жертва. Це одне з правил природи. Вона затанцювала від краба до краба, чавлячи їх. Її обличчя, від волосся й до самого підборіддя, впріло, і, через збудження її аури, на цій рідкій плівці заграли всі кольори веселки. Блискавка продовжувала фотографувати її. На підборідді в неї було роздвоєння, і ще одне, трохи менше, ледь помітне, на кінчику носа; врода ж її походила зі ширості широкого чола під сивокраїми крилами волосся, симетрично зібраного назад, формуючи косу, і від проникливості

її дещо пукатих очей, сталева сірість чиїх райдужок була стиснута на краях, так, ніби кожна з чорнющих зіниць була антимагнітом. Її вуста мали статечну пухкість і глибокі кутики, що надавало їм подобу усмішки. У чотирнадцять років вона вже вимахала до п'яти футів і восьми дюймів, [12 - 1,72 м.] а у двадцять - важила сто двадцять фунтів; [13 - 54 кг.] зараз же її вага становила десь близько ста шістдесяти. [14 - 72 кг.] Однією зі свобод перетворення на відьму стало те, що вона перестала постійно зважуватись.

Подібно до крихітних піщаних крабів, яких годі розгледіти серед піску, так і Александра, мокра до нитки, відчула себе невидимою посеред дощу, ніби вона з ним стала чимось одним, мовби температура її крові гармонізувалася з його. Небо над морем уже вишикувалося в пухнасті горизонтальні смуги, грім ушухав до тихенького бубоніння, а дощ - до теплої мжички. Ця злива ніколи не потрапить у синоптичні мапи. Краб, якого вона розчавила першим, усе ще рухав клешнями, що нагадували крихітні бліді пір'їнки, яких торкнувся бриз. Вуглик, нарешті його жаж минув, гасав колами, все ширшими й ширшими, додаючи четверні сліди своїх кігтів до трикутних відбитків лап чайок, мініатюрних шкрябок куликів і пунктирних ліній карлючок крабів. Ці сліди інших сфер буття - буття краба, що ходить боком, присівши навшпиньки, й має очі на патичках! буття молюска, що стоїть на голові у стулковому відерці, ногою забиваючи їжу в рот! - скрізь були подлубані дощем. Пісок, намокнувши, прибрав кольору цементу. Її одяг (та й навіть білизна) поприлипав до шкіри, тож вона відчула себе якоюсь статуєю Сігала, [15 - Джорж Сігал (1924-2000) - американський художник і скульптор. Виготовляв скульптури з білого пластиру.] чисто-білою, все плетиво її кісток і судин ніби лизнув якийсь туман. Александра прокрокувала до кінця очищеного громадського пляжу, до стіни з широким верхом, і назад. Дійшла до парковки й підняла свої мокрі еспадрильї там, де й залишила їх, - біля купки *Amorphila breviligulata*. Її довгі, ніби стріли, стеблинки виблискували, їхні краї розм'якли від дощу.

Вона відчинила дверцята свого «субару» і повернулася, щоб гучно погукати Вуглика, який зник десь за дюнами:

- Сюди, песику! - покликала ця величава повна жінка. - Сюди, хлопчику! Сюди, мій хороший!

На погляд молодих людей, що скупчилися зі своїми змоклими, укритими піском рушниками й ганебними дрижаками під сірим дашком роздягалки й навісом хибарки-піцерії (пофарбованим у кольори помідорів і сиру), Александра виглядала на диво сухою, з її важкої коси не вибілося й волосинки, а на її парчевій куртці жодної мокрої плями. Саме такі непоясненні враження й поширили у нас в Іствіку чутки про відьом.

Александра була мисткинею. Не використовуючи нічого, крім зубочисток і столового ножа з неіржавійки, вона витискала й видовбувала невеличкі лежачі й сидячі фігурки, завжди жіночі, у барвистих костюмах, намальованих поверх оголених контурів; їх продавали по п'ятнадцять і двадцять доларів у двох місцевих крамничках, що звалися «Дзявкучий лис» і «Голодна вівця». Александра гадки не мала, хто їх купує і для чого, чи то пак - для чого вона їх виготовляє або ж хто направляє її руку. Дар скульпторства зійшов на неї разом з іншими силами, у той період, коли Оззі перетворився на кольоровий пил. Одного ранку вона відчула імпульс, поки сиділа за кухонним столом, діти були в школі, а посуд - вимитий. Того найпершого ранку вона скористалася пластиліном однієї з доньок, але зрештою довірилася глині поверх напрочуд чистого каоліну, який сама викопувала з невеличкої ямки біля Ковентрі - слизького, голого берега,

вкритого болотистим білим ґрунтом, на задньому подвір'ї старої вдови, за оброслими мохом уламками вуличного туалету й шасі довоєнного «б'юіка», за моторошним збігом такого самого як той, на якому батько Александри їздив до Солт-Лейк-Сіті, Денвера, Альбукерке й самотніх містечок поміж ними. Він продавав робочий одяг – комбінезони й сині джинси – ще до того, як вони увійшли в моду, ще до того, як вони стали народним одягом світу, костюмом, що відкинув минуле. Береш власні мішки до Ковентрі й платиш удові дванадцять доларів за мішок. Якщо вони надто важкі, вона допомагає підняти: як і Александра, вона була сильна. Попри свої щонайменше шістдесят п'ять, вона фарбувала волосся у блискучий мідний колір і носила бірюзові й маджентові брючні костюми, настільки обліплі, що шкіра під ремнем збивалася у схожі на сосиски валики. Це було мило. У цьому Александра вбачала послання собі: старіти може бути й весело, якщо зберігати силу. Вдова могла похизуватися високим конячим реготом і великими золотими сережками-кільцями, вона завжди відгортала своє мідне волосся, щоб продемонструвати їх. Одненький-двійко півнів виконувало свою непевну, бундючну прогулянку серед високої трави цього занедбаного подвір'я; задній бік убогого дощатого будинку цієї жінки обдерся до сірого дерева, однак фасад був пофарбований у біле. Александра, з просілим від ваги вдовиної глини задом свого «субару», завжди верталася з цих поїздок збадьорена і звеселена, сповнена віри в те, що світ тримається на жіночій змові. В певному сенсі, її фігурки були примітивні. Зукі, чи, може, то була Джейн, охрестила їх її «крихітками» – куценькі жіночі тіла чотирьох-п'яти дюймів завдовжки, часто безликі й без стоп, скручені чи зігнуті в лежачих позах і важчі, ніж здаються, якщо взяти їх в руку. Здавалося, люди віднаходили в них якесь заспокоєння й виносили їх із крамничок сталим, безладним потічком, що повнився влітку, але не припиняв текти навіть у січні. Александра виліплювала їхні оголені форми, проколюючи пупки зубочисткою й ніколи не забуваючи зробити зарубку, що натякала на щілинку вульви, протестуючи таким чином проти фальшивої гладкості того місця в ляльок, з якими бавилася в дитинстві; з тим малювала їм одяг: іноді пастельні купальники, іноді до неможливого тісні сукні в дрібний горошок, зірочку чи лінії, як у мультяшному океані. Двох подібних фігурок не існувало, хоча всі вони й були сестрами. Її дії диктувалися вірою в те, що подібно до того, як ми щоранку вдягаємо одяг на свою наготу, так і тут слід краще малювати, а не вирізати його на цих первісних тілах з ліпленої глини. Вона обпалювала їх по дюжині за раз у невеличкій шведській електричній пічці, встановленій у майстерні біля кухні – незавершеній кімнаті, зате з дерев'яною підлогою, на відміну від сусідньої – комірчини з ґрунтовою долівкою, де зберігалися старі горщики для квітів і граблі, сапи, гумові чоботи й секатор. Будучи самоучкою, Александра займалася скульптурою вже п'ять років – ще з часів, що передували розлученню, вклад у яке, як і більшість проявів її розквітлої індивідуальності, зробила й ця справа. Її діти, особливо Марсі, хоча Бен із малим Еріком також, просто ненавиділи цих крихіток, вважали їх сороміцькими, а одного разу, одержимі агонією сум'яття, потрошили партію, що саме холонула; втім нині вони вже змирилися з ними, мовби з дефективними сестричками. Діти зроблені з глини, яка, певною мірою, лишається м'якою, хоч у їхніх губах і проявляються непоправні вигини, а в очах згущується глянс уникнення.

Джейн Сمارт також мала нахил до мистецтва – музики. Щоб якось зводити кінці з кінцями, вона давала уроки гри на піаніно й час від часу заміняла диригентів хору в місцевих церквах, однак справжньою її любов'ю була віолончель; її вібродзвонні, меланхолійні тони, вагітні печаллю деревини й тінистою величчю лісу, в пізні, осяяні місяцем години теплих ночей линули з прочинених вікон-ширм її невеличкого фермерського будиночка, що тулився поміж безлічі подібних до нього серед покручених доріг зведеного у п'ятдесятих масиву, що мав назву Коув-гоумз. Її сусіди, що мешкали на своїй ділянці в чверть акра, чоловік із дружиною, дитина й собака, виходили, розбуджені, щоб обговорити, викликати ім поліцію чи ні. Вони

рідко робили це, знічені і, може бути, налякані чимось оголеним, пишнотою й печаллю в грі Джейн. Здавалося, що простіше повернутися в ліжку, заколисуючись двострунними шкалами, спершу третіми, затим – шостими, етюдів «Поппер», або, знову і знову, чотирма тактами сплетених шістнадцятих нот (написаних майже цілком для самої віолончелі) другого анданте Бетховенового Квартету № 15 в ля мінорі. Джейн не мала хисту до садівництва, і занедбані зарості рододендрону, гортензій, туй, барбарисів і самшиту довкола її фундаменту приглушували цей потік звуку з її вікон. Це була ера багатьох проголошених прав, і крикливої музики до того ж, коли в кожному супермаркеті крутили власну музак-версію[16 – Музак – узагальнена назва фонової музики, що програватиметься в супермаркетах і торгових центрах.]

«Satisfaction» і «I Got you, Babe», тож де б тільки не зібралося двоє-трое підлітків, скрізь проголошувався дух Вудстоку. Так неспокійно привертала увагу до себе не гучність, а тембр пристрасної Джейн: ноти інколи плуталися, проте лишалися в тому ж похмурому й зосередженому тоні. Александра асоціювала ті темні ноти з темними бровами Джейн і з тією палючою настирливістю в її голосі, що негайно ж вимагала відповіді, створення формули, яка б допомогла розібратися з життям, приборкати його секрети, а не дрейфувати, як оце Александра, вірячи, ніби цей секрет є повсюдний, такий собі елемент без запаху, що витає в повітрі й живить птахів і бур'яни.

Зукі ж не мала нічого такого, що можна було б назвати артистичним талантом, зате обожнювала соціальне життя, а скрутні обставини, що настали після розлучення, змусили її стати дописувачкою місцевої щотижневої газети «Іствікський вісник». Коли вона обходила своїм пружним кроком Док-стрит вздовж і впоперек, дослухаючись до пліток і обговорюючи статки магазинів, яскраві фігурки Александри у вітрині «Гавкучого лиса» чи плакат у вітрині вірменського магазину будівельних матеріалів з оголошенням про камерний концерт в унітаристській церкві з приміткою «Джейн Сمارт, віолончель» викликали в неї той же трепет, що й мерехтіння скляної гальки в піску або блискучий четвертак, знайдений на брудному тротуарі, – це було ніби уривок якогось шифру, закопаний серед мотлоху щоденних обов'язків, проблеск комунікації між внутрішнім та зовнішнім світом. Вона любила своїх двох друзів, а вони – її. Сьогодні, набравши звіт з учорашніх зборів Комітету засідателів у міській раді (нудьга: ті ж самі малоземельні вдови, що благать про зменшення податків) і Комітету з планування (кворум не зібрався: Гербі Принц був на Бермудах), Зукі не могла дочекатися, коли до неї зайдуть випити Александра із Джейн. Зазвичай вони збиралися по четвергах, удома в когось із них. Зукі жила в центрі міста, що було зручно для її роботи, однак її будинок – по суті мініатюрна двоповерхова хатинка 1760 року в такому собі покрученому провулку за Оук, під назвою Гемлок-лейн – багато в чому поступався тому просторому фермерському угіддю – шість кімнат, тридцять акрів, машина-універсал, спортивна машина, джип, чотири собаки, – яке колись належало їм з Монті. Та подружки приносили радість, певну оману, що все добре, або ж перерву на чари; зазвичай для своїх посиденьок вони обирали якусь дивну й барвисту одіж. Александра ввійшла в перській шалі, прошитій золотими нитками, зігнувшись біля бічних дверей на кухню; в руках у неї були, ніби гантелі чи скривавлені речові докази, дві банки її гострого томатного соусу, присмаченого базиліком.

Відьми розцілювали одна одну в шоки.

– Тримай, золотце, знаю, тобі більше до вподоби щось сухе й горіхове, але, – сказала Александра з тим тремтячим контральто, що бринить глибоко в горлі, начеб російська жінка каже «бело».

Зукі взяла гостинці у свої, тонші за Александрині, руки; їхні тильні сторони були поцятковані пунктиром вицвілого ластовиння.

– Цьогоріч з якогось дива помідори повалили, як якась чума, – провадила Александра. – Я вже закатала десь із сотню банок, а вчора, коли стемніло, вийшла на город і закричала: «Хрін вам, гнийте собі!»

– Пам'ятаю, щось подібне було одного року з кабачками, – відказала Зукі, старанно ставлячи банки на полицку шафи, з якої вона їх ніколи не діставатиме.

Як і казала Александра, Зукі любила сухі пікантні штуки – селеру, кеш'ю, плов, прецлі – щось таке маленьке, що можна гризти, як ті речі, що тримали на деревах її пращурів-мавп. На самоті вона ніколи не сідала до столу, лише вмочувала в йогурт крекер «Віт сінс», стоячи біля раковини на кухні чи прямуючи до телевізора з 79-центовим пакетиком хвилястих чипсів зі смаком цибулі й міцним бурбоном.

– Я готувала з них геть усе, – сказала вона Александрі, її активні руки миготіли на краях її поля зору, приправляючи оповідь перебільшенням. – Хліб із кабачків, суп із кабачків, салат, фріттату, фарширувала кабачки м'ясом і запікала, різала на скибки і смажила, різала паличками, щоб їсти з соусом, сказитися просто. Навіть молола у блендері й казала дітям мастити на хліб замість арахісового масла. Монті аж впав у відчай; казав, що в нього навіть гівно відгонить кабачками.

Хоча цей спогад і стосувався, з усією приемністю й однозначністю, днів її заміжжя та їхнього достатку, згадка про колишнього чоловіка дещо надламала рамки пристойності й геть відбила намір Александри засміятися. З-поміж них трьох, Зукі була розлучена менше всього й до того ж наймолодша. Вона була стрункою рудою, волосся спадало їй по спині рівно підстриженим снопом, а її довгі руки були оздоблені ластовинням кедрового кольору олівцевої стружки. Вона носила мідні браслети й пентаграму на дешевому тоненькому ланцюжку навколо шиї. А от що Александрі, з її важкими еллінськими рисами обличчя з двома ямками, дійсно подобалось у зовнішності Зукі – це її зичлива мавпяча опуклість: великі зуби Зукі вдовжували її профіль під маленьким носом у вигині, такому собі виступі, особливо верхньої губи, яка була довшою й мала складнішу форму, ніж нижня, була трохи припухла обабіч від центру, через що навіть мовчанка жінки видавалась трайливою, мовби вона весь час смакувала веселинки. Її очі були кольору ліщини, круглі й посаджені доволі близько одне від одного. Зукі моторно рухалася посеред гармидеру своєї кухні: все звалене в купу, раковина заляпана, а попід нею – запах злиднів, що тягнеться крізь усі іствікські покоління, що проживали тут і залишили свої латки в тих сторіччях, коли ще старі, обтесані вручну будинки на кшталт цього не вважалися милими. Однією рукою Зукі дістала з полицки шафи банку «Плантерс бір натс», страх цукристих, а другою – з прогумованої решітки на раковині – маленьку тарілочку з візерунком «пейслі» й латунними обідками, щоб висипати їх на неї. Хрустячи коробками, вона висипала на тарілку гірку крекерів, довкола шматка сиру гауда в червоній шкірці й паштету з супермаркету, ще й досі загорнутого в обгортку фольги з намальованим усміхненим гусаком. Сама таріль була грубо зліплена з коричнюватої глини, пофарбованої й обробленої так, щоб нагадувати краба. Рак. Александра боялась його й бачила його емблему всюди в природі – у гронах чорниць серед занедбаних місцин біля скель і боліт, у винограді, що зріє в просілій, прогнилій альтанці біля її кухонних вікон, у мурахах, що зводять конічні гранульовані гірки у тріщинах її асфальтованої алеї, у всіх сліпих і непереборних множинностях.

– Тобі як завжди? – спитала Зукі, злегка ніжно, бо Александра, ніби набагато старша за свій вік жінка, зітхнувши, вклала своє тіло в єдину

гостинну западину на цій кухні – старе, сине м'яке крісло, аж надто недолуге, щоб тримати його деінде; на швах із нього вилазила набивка, а на кутах його підлікотників, там, де об нього терлося багато зап'ясть, лишилися здорові сірі плями.

– Гадаю, усе ще час для тоніка, – вирішила Александра, бо прохолода, що прийшла кілька днів тому разом зі зливою, ще й досі не минула. – Як у тебе з запасами горілки?

Хтось колись розповів їй, ніби горілка не лише не повнить, а й не подразнює шлунок, як джин. Бо ж подразнення, як фізичне, так і психологічне, є джерелом раку. На нього хворіють ті, хто лишається відкритими до самої його ідеї; усе, що для цього потрібно, – це щоб сказала одна-єдина клітина. Природа завжди вичікує, пантрує, коли ти втрапиш віру, щоб зробити свій фатальний стібок.

Зукі всміхнулася, вже ширше.

– Я ж знала, що ти прийдеш.

Показала новісіньку пляшку «Гордонз» із відрубаною головою кабана, що вирячався помаранчевим оком, прикусивши червоний язик між зубами й закрученим іклом. Александра всміхнулася, побачивши це дружне чудовисько.

– Побільше тоніка, будь лаааска. Калорії!

Пляшка тоніка засичала в руках Зукі, ніби сварячись. Може, ракові клітини більше нагадують бульбашки вуглекислого газу, що просочуються в потік крові, подумала Александра. Втім, годі про це.

– А де Джейн? – спитала вона.

– Сказала, що приїде трохи пізніше. Готується до концерту в унітаристів.

– З тим гидким Неффом, – сказала Александра.

– З тим гидким Неффом, – повторила Зукі, злизуючи з пальців хінінову воду й заглядаючи в порожній холодильник у пошуках лайму. Реймонд Нефф викладав музику в старшій школі; це був приземкуватий женоподібний чоловік, котрий, однак, прижив п'ятьох дітей від своєї нечупарної, безкровної дружини-німкені в окулярах у сталевій оправі. Як і більшість хороших шкільних учителів, він був тираном – елеїним і наполегливим; у своїй масній манері він хотів переспати з усіма. Останніми днями з ним спала Джейн. Александра якось була піддалася кілька разів у минулому, але той епізод настільки мало зворушив її, що Зукі, здається, й не помітила його вібрацій, його відбитку. Сама ж Зукі видавалася цнотливою візаві Неффа, але знову ж таки через те, що була вільною не так давно. Бути розлученою жінкою в маленькому містечку чимось нагадує гру в «Монополію»: зрештою обходиш усі поля. Двое подруг хотіли врятувати Джейн, котра в якомусь обурливому поспіху завжди продавала себе задешево. А ще ця його жакливленна дружина, яку вони засуджували, із тим солом'яним, тьмяним волоссям, підстриженим коротко, ніби газонокосаркою, явним малапропізмом[17 – Помилкове вживання слова з іншим значенням.] і цією своєю банькоокою манерою вислуховування кожного слова. Коли спиш з одруженим чоловіком, то, в якомусь сенсі, спиш і з його дружиною, тож треба, щоб та не була суцільною прикрістю.

– У Джейн такі прекрасні можливості, – дещо автоматично сказала Зукі, тим часом шаленими мавпячими рухами порпаючись у льодовій машині холодильника й видлбуючи ще кілька кубиків.

Відьма може заморозити воду одним лиш поглядом, проте розморозка подеколи стає проблемою. З чотирьох собак, яких вони з Монті тримали у кращі часи, двоє було срібно-коричневими веймаранерами, і вона лишила собі одного, Генка; зараз він притулився до її ніг в надії, що вона воєє з холодильником заради нього.

– Але вона марнує себе, – сказала Александра, заповнюючи тишу. – Марнує в колишньому сенсі цього слова, – додала вона, бо зараз саме тривала війна у В'єтнамі, і ця війна надала цьому слову нового незручного значення. – Якщо вона так серйозно ставиться до своєї музики, їй треба пошукати для неї серйозніше місце, якесь велике місто. Це страшне марнотратство: випускниця консерваторії цигикає на скрипочці перед купкою старих глухих курей у зачуханій церкві.

– Там їй затишно, – сказала Зукі так, ніби їм було незатишно.

– Вона навіть не миється, ти помічала, як від неї пахне? – спитала Александра, вже не про Джейн, а про Грету Нефф, а Зукі, за вервечкою асоціацій, без проблем усе зрозуміла: їхні серця билися в одному ключі.

– А ті бабусині окуляри! – згодилася Зукі. – Вона схожа на Джона Леннона.

Вона перекривила серйозне, сумнооке, тонкогубе обличчя Джона Леннона.

– Тумаю, ми фже мошемо випиць нашъ – sprechen Sie wass? – кокетеїелі.

З рота Грети Нефф виходив страшнючий неамериканський дифтонг, ніби голосний ламався їй об піднебіння.

Хихикаючи, вони понесли свої напої в «нору» – невеличку кімнатку з облізлими шпалерами з плямистим, збляклим візерунком з винограду й кошиків із фруктами й опуклою штукатуреною стелею з дивним гострим перехиленням, бо сама кімната була наполовину втицьнута під сходами, що вели до схожого на горище другого поверху. Єдине вікно тієї кімнати, надто високе, щоб жінка могла виглянути з нього, не ставши на табуретку, мало ромбові вітражні шибки, товсте скло пузирилося й викручувалось, ніби денця пляшок.

– Капустяний запах, – перебільшила Александра, вмошуючи себе з високим сріблястим бокалом на двомісний диванчик, укритий покривалом з обдертими барвистими френзелями розпущених виноградних лоз. – Він носить його на своєму одязі, – сказала вона, одночасно думаючи, що це чимось нагадує історію про Монті й кабачки, а те, що вона розкриває Зукі такі інтимні подробиці, то це аби та здогадалася, що вона також спала з Неффом. Але чому ж? Там же нема чим вихвалитися. Хоча ні, таки є. Як же він пітнів! От саме через це вона й спала ще й з Монті; і ніколи не чула запаху кабачків. Одним захопливим моментом у тому, що спиш з одруженими чоловіками, є те, яку перспективу вони відкривають тобі на своїх дружин: вони ж бо бачать їх так, як не бачить ніхто. Нефф убачав у бідолашній, мерзенній Греті таку собі чудернацьку завітчану Гайді – духмяний едельвейс, який він привіз із небезпечної, романтичної височини (вони познайомились у франкфуртській пивниці, коли він служив у Західній Німеччині замість того, щоб воювати в Кореї), а Монті... Александра зиркнула на Зукі, намагаючись згадати, що казав про неї Монті. Казав він небагато, будучи таким собі ніби джентльменом. Та одного разу дав маху, прийшовши до ліжка Александри після якоїсь важкої наради в банку, все ще будучи думками там, і бовкнув: «Вона хороша дівчинка, але притягує нещастя. Тобто нещастя інших. Для себе їй вистачає везіння». І це була правда: Монті втратив силу-силенну родинних грошей, будучи одруженим із Зукі, та це просто списали на його власну спокійну дурість. От він ніколи не пітнів. Страждав на гормональну нестачу багатіїв – неспроможність

уявити для себе перспективу важкої праці. Його тіло було майже безволосе, і мав він такий жіночий, м'який зад.

– Мабуть, Грета добра в ліжку, – сказала Зукі. – Всі ті kinder. Цілих f?nf.

Якось Нефф відкрив Александрі, що Грета палка, але повільна, кінчає дуже нескоро, зате старається наполегливо. З неї б вийшла лиха відьма: ох уже ці вбивчі німці.

– Треба гарно поводитися з нею, – сказала Александра, повертаючись до теми Джейн. – Учора розмовляла з нею по телефону, була просто вражена, яка вона злюча. Та дамочка просто палає.

Зукі оглянула свою подругу, бо ж прозвучало дещо фальшиво. В Александри завелася якась нова інтрижка, якийсь новий чоловік. За частку секунди, поки Зукі дивилася, Генк своїм висолопленим сірим веймаранерським язиком злизав два крекери з тарілки, поставленої на старезну соснову скриню, яку торговець старожитностями реставрував під кавовий столик. Зукі любила свої пошморгані, старі меблі; в них була якась своя геральдика, як у костюма з лахміття, вдягненого співаком сопрано в другому акті опери. Генків язик саме повертався за сиром, коли Зукі вловила цей рух краєм ока й ляснула його по морді; та була як гума, ніби жорстка автомобільна шина, тож від удару в неї заболіли пальці.

– Ах ти ж паскудник, – сказала вона псу, а тоді подрузі: – Зліша за всіх? – маючи на увазі їх двох.

Вона гучно відсморбнула чистого бурбону. Піла віскі влітку і взимку, а причиною цьому, про яку вона вже геть і забула, було те, що її хлопець у Корнелі якось сказав їй, ніби від цього в її зелених очах починають миготіти золотаві блискітки. З того ж марнославства вона носила коричневі сонцезахисні окуляри й замшевий одяг із тваринним відливом.

– О, так. Ми з тобою ще в гарній формі, – відповіла більша, старша жінка, її думки попливли від цієї іронії до предмета тієї розмови з Джейн – нового чоловіка в місті, з маетку Леноксів. Проте навіть витаючи десь ген-ген – її думки, ніби пасажир у літаку, котрий, переборюючи відчуття страху за своє життя, під час злету зиркає донизу, щоб подивуватися глянсовою чіткістю й славністю Землі (будинки та їхні дахи вирізняються настільки чітко, так майстерно зведені, а озера – справжнісінькі тобі ковзанки, такі, які наші батьки заливали на подвір'ях у Різдвяну пору, доки ми спали; і все це – правда, навіть мапи – правда!), – відмітила, яка ж Зукі гарненька, хай там несе вона якісь нещастя чи ні, з цим скуйовдженим буйним волоссям, навіть її вії виглядають дещо сплутаними після важкого дня набирання текстів і пошуку відповідного слова під жорстким освітленням; її фігура в цьому молочно-зеленому светрі й чорній замшевій спідниці така пряма й елегантна, живіт плаский, груди пругкі й високі, зад тугенький, а той великий, широкогубий рот на мавпячому личку такий пустотливий, податливий і прегарний.

– О, я знаю про нього! – вигукнула вона, прочитавши думки Александри. – Можу стільки всього розказати, але хотіла ще дочекатися Джейн.

– Я можу й почекати, – сказала Александра, зненацька невдоволено, ніби відчувши холодний протяг того чоловіка та його місце в її думках. – Це нова спідниця?

Їй захотілося торкнутися до неї, погладити її, цю подібну до лані матерію, і те пружне, елегантне стегно під нею.

– Дістала на осінь, – сказала Зукі. – Надто довга, але зараз такі роблять.

Задзвенів дзвінок на кухні: торохтячий, шорсткий звук.

– Ця проводка колись спалить весь будинок, – спророкувала Зукі, прожогом кидаючись геть із нори.

Джейн уже встигла ввійти сама. Виглядала вона блідою, її гостре, гарячооке лице навантажене вайлуватим хутряним тем-о-шентером, [18 – Традиційний шотландський берет із помпоном.] чиї крикливі клітинки безладно зливалися з клітинками на її шарфі. Також на ній були гетри в смужку. Від Джейн не віяло фізичною красою, як від Зукі, а по всьому її тілу розкинулись невеличкі клаптики асиметрії, однак вона випромінювала принадність, як той волосок розжарення, що випромінює світло. Її волосся було чорне, а рот маленький, строгий і впевнений. Родом вона була з Бостона, і через це здавалося, ніби вона розуміється на всьому.

– Ото той Нефф сука, – почала вона, прочищаючи горло від жаби. – Змушував нас знову і знову грати Гайдна. Назвав мою інтонацію манірною. Манірною. Я розревілася й назвала його бридким чоловічим домінантом.

Вона почула себе й не змогла стриматися від каламбуру:

– Треба було сказати йому домінувати в доміно.

– Такі вже вони є, – легко сказала Зукі. – В такий спосіб вони просять більше любові. Лекса, як завжди, п'є своє дієтичне, «г плюс т». Мої, а я ще більше по бурбону.

– Не варто цього робити, але мені, курва, так болить, що хоч цього разу побуду неслухняною дівкою й попрошу мартіні.

– О, крихітко. Не думаю, що в мене є сухий вермут.

– Все пучком, подруго. Тоді просто хлюпни джину з льодом у винний бокал. Може, в тебе раптом є ще трохи лимонної шкірки?

Холодильник Зукі, такий багатий на лід, йогурт і селеру, бідував на решту продуктів. Вона обідала в дайнері «Немо» в середмісті, за три будинки від редакції газети, якщо минути багетну, циркульню й читальню залу Християнської науки, і вже була призвичаїлась навіть вечеряти там через плітки, які можна почути в «Немо», – весь той гомін іствікського життя навколо неї. Там збиралися старожили, поліція й обслуга автостради, рибалки в не-сезон і щойно збанкрутілі бізнесмени.

– Здається, апельсинів також нема, – сказала вона, тягнучи за дві шухлядки з липкого зеленого металу. – Але я купила персиків на тій розкладці біля четвертої автостради.

– Чи наважусь персик з'їсти? – процитувала Джейн. – Чи у білих флянельових штанах десь на пляжі сісти?[19 – Мається на увазі вірш Томаса Еліота «Любовна пісня Дж. Альфреда Пруфрока», переклад Віталія Кейса.]

Зукі здригнулася, дивлячись, як заведені руки її співрозмовниці – одна – сухожила й довга від перебирання по струнах, друга – квадратна й повільна від смичка – впилися іржавою, бляклою тертушкою для моркви в зашарілу щічку, найрожевішу частину м'ясистого персика. Джейн вкинула рожеве ошмаття собі у склянку; священну тишу, що западає під час накладення будь-якого закляття, підсилив слабенький «бульк».

- В житті не можна починати пити чистісінький джин ось так рано, - виголосила Джейн із пуританським задоволенням, проте маючи змучений і нетерплячий вигляд.

Вона рушила до «нори» тим своїм моторним, пружним кроком.

Александра винувато простягнулася й вимкнула телевізор, де президент, похмурий, сірошокий чоловік зі страдницькими нечесними очима, саме виголошував надзвичайно важливе звернення до країни.

- Ну привітулі, кралечко, - погукала Джейн, дещо загучно в такому закритому просторі. - Не вставай, я ж бачу, ти там вигідно вмостилася. Тільки-от скажи мені: ота негода вчора - твоїх рук справа?

Шкірка персика в перевернутому конусі її напою виглядала начеб дещо забарвлена недугою плоть, збережена у спирті.

- Я ходила на пляж, - зізналася Александра, - після розмови з тобою. Хотіла глянути, чи той чоловік уже в маєтку Леноксів.

- А я вже було подумала, що засмутила тебе, бідна курочко, - сказала Джейн, - то як, був він там?

- З димаря йшов дим. Я не під'їжджала.

- А треба було під'їхати і сказати, що ти з вестлендського комітету, - сказала їй Зукі. - Ходять чутки, ніби він збирається побудувати причал і засипати берег з того боку острова, щоб зробити тенісний корт.

- Таке не пройде, - відкинула Зукі Александра. - Там же гніздяться білі чаплі.

- Не треба бути такою впевненою, - прозвучало у відповідь. - Від того маєтку вже десять років не надходять податки в місто. Бо якщо його знову приведуть до ладу, то повиганяють багато чапель.

- Але ж як гарно! - вигукнула Джейн, радше безнадійно, почувачись, ніби про неї забули.

До неї звернулося чотири ока, тож довелось імпровізувати:

- До церкви зайшла Грета, - мовила вона, - відразу по тому, як він назвав мого Гайдна манірним, і засміялася.

Зукі видала німецький смішок:

- Хо-хо-хо.

- Цікаво, а вони й досі трахаються? - недбало спитала Александра, посеред цієї невимуженості в колі подруг відпустивши свої думки збирати образи десь із природи. - І як він це витримує? Це ж ніби брьохатись у бочці з квашеною капустою.

- Ні, - твердо сказала Джейн. - Це скоріше схоже на - як зветься та така бліда біла штука, яку вони так люблять? - зауербратен. [20 - Німецька печеня, маринована кілька днів в оцті й вині яловичина.]

- Його маринують, - мовила Александра. - В оцті, з часником, цибулею і лавровим листом. І, здається, чорним перцем.

- То це таке він тобі розкажує? - грайливо спитала Зукі у Джейн.

- Ми про це ніколи не говоримо, навіть у найінтимніші моменти, - гречно відказала Джейн. - Усе, про що він колись зізнавався на рахунок цього, було те, що їй треба робити це раз на тиждень, бо почне розкидатися всім.

- Полтергейст, - вдоволено сказала Зукі. - Полтерфрау.

- Отож, - сказала Джейн, не вбачаючи в цьому ніякого гумору, - ти маєш рацію. Вона - невимовно жаклива жінка. Така педантична, така пихата, така нацистка. А Рей, бідна душа, - єдиний, хто того не бачить.

- От цікаво, чи вона щось здогадується, - кинула Александра.

- А вона й не хоче здогадуватись, - сказала Джейн, натискуючи на це припущення так, щоб останнє слово просичало. - Якби здогадувалась, то довелось би щось робити з цим.

- Наприклад, дати йому волю, - докинула Зукі.

- Але тоді нам би всім довелося якось справлятися з ним, - сказала Александра, уявляючи собі цього пухатого, впрілого чоловіка ніби якесь торнадо, ненаситний природний резервуар хіті. Це було вмістилище хіті, пропорцій якому не існувало.

- Ой, зажди-но, Грето! - вклинилася Джейн, нарешті уздрівши тут гумор.

Всі троє захихотіли.

Бічні двері вчисто грюкнули, і сходами вгору поволі помарширували кроки. Це був не полтергейст, а один із дітей Зукі повернувся зі школи, де його чи її затримали позакласні заходи. Увімкнувся телевізор нагорі й зачулося заспокійливе гуманоїдне бубоніння.

Зукі жадібно закинула в рот дещо завелику жменю солоних горішків; притулила долоню до підборіддя, щоб не випадали шматочки. Все ще сміючись, вона плювалася крихтами.

- То що, ніхто не хоче послухати про цього нового чоловіка?

- Не дуже, - сказала Александра. - Чоловіки - не відповідь, хіба не так ми порішили?

Як часто помічала Зукі, вона ставала інакша, трохи складніша, коли з'являлася Джейн. Наодинці з Зукі вона не намагалася приховати своє зацікавлення цим новим чоловіком. Ці двоє жінок мали у своїх тілах певну спільну радість, яку можна назвати прекрасною, а Александра була достатньо старшою (на шість років), щоб займати певну материнську позицію, коли бували вони вдвох: Зукі жвава й балакуча, Лекса ледача й пророча. Александра мала схильність домінувати, коли збирався всі троє, будучи дещо сердитою і млявою, змушуючи решту двох приходити в себе.

- Вони - не відповідь, - сказала Джейн Сمارт. - Але, можливо, вони - питання.

Її джин був випитий уже на дві треті. Шматочок шкірки персика нагадував немовля, що очікує, коли його виштовхають у сухість світу. За ромбовидними шибками дрозди галасливо спаковували день у дорожню сумку призерку.

Зукі встала, щоб зробити оголошення:

- Він багатий, - сказала вона, - йому сорок два. Ніколи не був одружений, родом із Нью-Йорка, з однієї з тих старовинних голландських родин. У дитинстві, вочевидь, мав талант до піаніно, до того ж іще й винахідник. Усю велику кімнату у східному крилі, ту, де стоїть більярдний стіл, і пральню під нею перетворюють на його лабораторію з усіма цими раковинами з неіржавілки, трубками для дистиляції й таке інше, а в західному крилі, де в Леноксів була та теплична, як і там, оранжерея, він хоче встановити велику ванну, вмонтовану в підлогу, а на стінах прокласти проводку для стереосистеми.

Її круглі очі, зеленкуваті в надвечірньому світлі, сяяли захопленням від цього.

- Джо Маріно підписав контракт на встановлення сантехніки й розповідав про це вчора, коли не вдалося зібрати кворум, бо Гербі Принц поїхав на Бермуди, нікому нічого не сказавши. Джо не тямив себе з радощів: ніякої оцінки проводити не треба, все лише найкраще, а ціна, хай йому чорт. Тикова ванна восьми футів у діаметрі, а оскільки йому не подобається ходити по плитці, вся підлога буде встелена шліфованим сланцем, який треба замовляти аж із Теннессі.

- Звучить помпезно, - сказала їм Джейн.

- А в цього великого транжири є ім'я? - спитала Александра, думаючи, яким же все-таки романтиком і газетним колумністом є Зукі, й гадаючи, чи не розболиться в неї голова від другої горілки з тоніком, коли вона прийде додому, сама, у свій розкидистий колишній фермерський будинок, в якому пануватиме лише стале сонне дихання її дітей, ненастанне шкряботіння Вуглика й лиховісний погляд місяця, що складатиме компанію її безсоннісінькому духові. Деся на заході, в лавандовій далині, завие койот, а ще далі - трансконтинентальний потяг тягтиме свої тягнучі милі вагонів, і ці звуки виведуть її дух з вікна й розчинять його бадьорість у ніжній, знебарвленій зоряхи ночі. Тут, на дратівливому, заболоченому сході все перебувало дуже близько одне від одного; нічні звуки оточували її будинок, начеб наїжачені хащі. Навіть ці жінки в затишному закутку дому Зукі нависали над нею так, що кожна чорна волосинка ріденьких вусиків Джейн і рівний, бурштиновий пушок на довгих руках Зукі, чутливий і статичний, лоскотали очі Александри. Вона ревнувала цього чоловіка, сама лише тінь котрого так збуджувала її двох подруг, які, в інші четверги, захоплювались тільки нею, її по-царському лінивою вайлуватістю, мовби в кішки, що вміє перестати муркати й почати вбивати. В ті четверги трое подруг викликали примари маленьких іствікських життів і змушували їх дзижчати й літати по колу в присмерковому повітрі. За правильного настрою й під час третьої склянки вони могли звести над собою конус влади, ніби намет, аж ген до зеніту, а низом живота відчутти, хто нездужає, хто поринає в борги, кого люблять, хто скаженіє, хто палає, хто заснув, забувши про свої життєві незгоди; але сьогодні цього не станеться. Їх потривожили.

- Хіба це не смішно - вся ця історія з іменем? - сказала Зукі, дивлячись, як за вітражним вікном згасає денне світло.

Вона не могла бачити крізь високі, хиткі ромбовидні шибки, та перед її внутрішнім поглядом чітко стояло єдине дерево на її задньому подвір'ї: молода струнка груша, обтяжена плодами - важкими жовтими підвісками, ніби прикрасами на дитячому костюмчику. Нині кожен день духмянів сіном і стиглістю, на узбіччях доріг жевріли маленькі, бліді, пізні айстри, розкидані, як сміття.

- Вчора всі називали його ім'я, а ще раніше я чула його від Мардж Перлі, на язику крутиться...

- І в мене, - сказала Джейн. - Чорт. У ньому є оте таке маленьке слівце.

- Де, да, дю, - безнадійно спробувала Александра.

Три відьми затихли, усвідомивши, що вони й самі, зі зв'язаними язиками, перебувають під закляттям, сильнішим.

Недільного вечора Дерріл Ван Горн прийшов на камерний концерт в унітаристську церкву: це був кремезний смаглявий чоловік із жирним кучерявим волоссям, що наполовину закривало його вуха й купилося на потилиці так, що в профіль його голова нагадувала пивний кухоль із товстелезною ручкою. На ньому були фланелеві штани, чомусь розтягнуті під колінами, і піджак «Гарріс Твід» із латками на ліктях і хитромудро щільним зелено-чорним візерунком. Під ним була рожева оксфордська сорочка, з тих, що були модні в п'ятдесятих, а на ногах його вбрання довершували недоречно маленькі гострі лофери. Він вийшов у світ, аби справити враження.

- То ви місцева скульпторка, - сказав він Александрі після концерту на прийомі, організованому в залі церкви для музикантів та їхніх друзів і згуртованому довкола безалкогольного пуншу кольору антифризу.

Церква була доволі мила, у стилі грецького відродження з порожнистим ганком із дорійськими колонами і присадкуватою восьмигранною баштою, на Кокумскассок-вей, праворуч від Елм, позаду Оук, її в 1823 році звели конгрегаціоналісти, але одним поколінням пізніше, 1840 року, вона перейшла до унітаристів. У цей ледачий вік занепаду віри її інтер'єр усе одно був то тут, то там прикрашений хрестами, а на одній стіні зали висів великий повстаний плакат, виготовлений у недільній школі, з єгипетським тау-хрестом - ієрогліфом, що значить «життя», - оточеним чотирма трикутними алхімічними знаками основних елементів. До категорії «музикантів та їхніх друзів» входили всі, крім Ван Горна, котрий, однак, втиснувся в залу. Люди вже знали, хто він такий, і це додало похваллення. Коли він говорив, звук його голосу не дуже синхронізувався із рухами губ і щелепи, і це враження наявності штучного елемента десь у його мовному апараті підсилювалося дивним, невловимим враженням зшитості, яке справляли риси його обличчя й надлишок слини, що виділялася, поки він говорив, тож подеколи він спинався під час розмови, аби грубо обтерти рукавом піджака кутики рота. Однак, коли він низько схилювався, щоб налагодити тісний зв'язок з Александрою, у ньому вчувалася впевненість культурної й забезпеченої людини.

- Ліплю сякі-такі дрібнички, - сказала Александра, зненацька почувуючись крихітною і скромною, стикнувшись з його навислою темною фігурою. Стояла саме та пора місяця, коли вона була особливо сприйнятливою до аур. У цього здатного схвилювати незнайомця вона була блискучого чорно-бурого кольору мокрої бобрової шкіри й непорушно стовбирчила позаду його голови.

- Подруги кличуть їх моїми крихітками, - сказала вона, переборюючи краску.

Боротьба з нею змусила її почувати невеличку слабкість у цьому натовпі. Натовпи й нові чоловіки не були чимось звичним для неї.

- Сякі-такі дрібнички, - повторив Ван Горн. - Але ж які сильні, - сказав він, витираючи губи. - Знаєте, в них відчувається стільки психічного соку, коли береш якусь в руку. Вони мене просто нокаутували. Купив усе, що було в - як зветься та крамниця? - «Крикливій вівці»...

– «Дзявкучий лис», – сказала вона, – або «Голодна вівця», двоє дверей обабіч невеличкої цирульні, якщо колись надумаете підстригтися.

– Ніколи, якщо сам можу дати цьому раду. Це висушує мої сили. Мати називала мене Самсоном. Але так, про ті речі. Я купив усе, що було, й показав одному приятелю – дуже невимушеному, чудовому хлопцю, що керує галереєю в Нью-Йорку, прямо на П'ятдесят сьомій вулиці. Не буду нічого обіцяти вам, Александро – можна так називати вас? – але якби ви зважились творити в більшому масштабі, закладаюся, можна було б улаштувати вам виставку. Може, Марісоль[21 – Марісоль Ескобар (1930–2016) – французька скульпторка.] із вас і не вийде, але вже, хай йому, точно станете новою Нікі де Сен Фаль.[22 – Нікі де Сен Фаль (1930–2002) – американська скульпторка французького походження.] Ну знаєте, та, що робить «Нани». От у них є масштаб. Тобто, вона точно дає собі волю, а не просто дріб'язкує.

З деяким полегшенням Александра вирішила, що цей чоловік їй не подобається. Він напористий, грубий, та ще й базіка. Його покупка всіх її робіт у «Голодній вівці» – це ніби згвалтування, і тепер їй доведеться пропустити нову партію через пічку раніше, ніж вона планувала. Тиск, який накладала його особистість, посилив її спазми, з якими вона прокинулася того ранку і які почалися на кілька днів раніше від графіка; це одна з ознак раку – збої в циклі. До того ж із заходу вона привезла з собою прикрий слід місцевого упередження проти індіанців та чикано,[23 – Американець мексиканського походження.] а Дерріл Ван Горн, на її погляд, виглядав немитим. На його шкірі майже проглядалися чорні цяточки, ніби на півтоновому зображенні. Він обтирав свій рот волохатим тилом долоні, а його губи смикалися від нетерплячки, доки він обнипував її серце, шукаючи чесної та ввічливої відповіді. Ладнати з чоловіками – це робота, обов'язок, виконувати який вона вже надто розлінилася.

– Я не хочу бути новою Нікі де Сен Фаль, – сказала вона. – Я хочу бути собою. Сила, як ви висловились, походить з їхнього маленького розміру, що дозволяє взяти їх у руку.

Стугоніння крові змусило капіляри в її обличчі спаленіти; вона усміхнулася, бо була збуджена, водночас про себе вирішивши, що цей чоловік – пройдисвіт, сама лише видимість. Але тільки не його гроші; вони вже точно справжні.

Його очі були маленькі й вогкі та виглядали натертими.

– Так, Александро, але ж ким ви є? Не думаючи про велике, так і залишитесь маленькою. Ви не даєте собі шансу з такою старо-сувенірно-крамничною ментальністю. Я не повірив, почувши, як мало правлять за них – якісь паршиві двадцять баксів, – коли мова має йти за п'ятизначні суми.

Він по-нью-йоркському вульгарний, збагнула вона, й відчула жаль до нього, за те що потрапив у цю ніжну провінцію. Пригадала цівку диму, якою крихкою й хороброю виглядала та. Вибачливо спитала в нього:

– То як вам ваш новий будинок? Вже освоїлися?

Він сказав з ентузіазмом:

– Справжнісіньке пекло. Працюю допізна, ідеї приходять до мене вночі, а щоранку, десь о сьомій п'ятнадцять, приходять ці срані робітники! Зі своїми сраними радіо! Даруйте за мою латину.

Здавалося, він розуміє, що слід перепросити; ця потреба оточувала його, струменіла з кожного незграбного, надто покvapного жесту.

– Вам треба якось прийти й подивитися на те місце, – сказав він. – Мені бракує поради. Все життя я жив у апартаментах, де все вирішують за тебе, а мій підрядник – засранець.

– Джо?

– Ви знаєте його?

– Усі знають його, – мовила Александра; треба сказати цьому чужинцю, що ображати місцевих – не найкращий спосіб здобути друзів у Іствіку.

Проте ці нестримні язик і рот продовжували безсовісно тріпатися:

– Такий постійно ходить у маленькому смішному капелюсі?

Їй довелось кивнути, але, мабуть, не усміхнутися. Інколи їй ввижалося, ніби Джо не знімає свого капелюха, навіть коли вони кохаються.

– Він постійно кудись ходить на обід, – сказав Ван Горн. – А все, про що він говорить, – це як знову погіршилися подачі в «Ред сокс», а в «Петс» і досі немає захисту від пасів. Та й той старий, що робить підлогу, також далеко не чарівник; це безцінний сланець, майже мармур, виписаний із Теннессі, а він кладе половину нешлифованим боком догори, і видно сліди від кайла. Ці м'ясники, яких ви тут кличете робітниками, не протягнули б бодай і дня у профспілці в Мангеттені. Без образ, я вже бачу, як ви думаєте: «Який сноб», але, гадаю, тим селякам, що зводять курники, бракує нормальної практики; воно й не дивно, чому цей штат так чудернацько виглядає. О, Александро, хай це буде між нами: я не тямлю себе від цього вашого дратівливого, холодного вигляду, якого ви прибираєте, коли займаєте оборонну позицію й не знаєте, що відповісти. А ще у вас гарненький кінчик носа.

Він дивним чином випростав руку й торкнувся до нього – невеличкого роздвоєного кінчика, через який вона стільки переживала; цей дотик був настільки швидкий і недоречний, що вона ніколи не повірила б, що це сталося, якби не прохолодне пощипування, яке він залишив.

Він уже не просто не подобався їй, вона ненавиділа його; однак і досі продовжувала стояти там, усміхаючись, почувачись загнаною в пастку й ослабленою та гадаючи, що ж це намагаються сказати їй її хворі нутрощі.

До них підійшла Джейн Сمارт. На виступі їй доводилося сидіти з розставленими ногами, саме тому вона була єдиною жінкою на вечірці, вдягнутою в довгу сукню – мерехтливу суміш аквамаринового шовку й мережив, – на якусь дрібку, можливо, надто весільну.

– А, la artiste! – вигукнув Ван Горн і взяв її руку, але не для потиску, а ніби манікюрник, оглядаючи, поклавши її на свою широку долоню, затим відкинувши, бо хотів ліву, жилаву, якою вона тримала струни, з блискучими мозолями на тих місцях, якими вона струни притискала.

З цієї руки чоловік зробив ніби сендвіч, поклавши її між двома своїми волохатими лапами.

– Яка інтонація, – сказав він. – Яке вібрато й напруга. Справді. Мадам, ви, певно, вважаєте мене нестерпним, але я розуміюсь на музиці. Це єдина річ, що упокорює мене.

Темні очі Джейн засвітилися, ба навіть загорілися.

– Тобто ви не вважаєте її манірною, – сказала вона. – Наш керівник постійно повторює, ніби моя інтонація манірна.

– Ото придунок, – промовив Ван Горн, витираючи слину з кутиків рота. – У вас є чіткість, але це не обов'язково манірність; із чіткості починається пристрасть. Без чіткості beaucoup de rien, [24 – Нічого не буде (фр.).] єге ж? Навіть ваш великий палець, коли ви граєте ставкою: ви вмієте утримати тиск, тоді як багатьом чоловікам це не вдається, бо це дуже боляче.

Він підтягнув її ліву руку ближче до обличчя і погладив її великого пальця.

– Бачите, ось тут? – сказав він Александрі, демонструючи руку Джейн, ніби відділивши її, ніби захоплюючись якоюсь неживою річчю. – Який прекрасний мозоль.

Джейн відняла свою руку назад: навколо них почало збиратися багато пильних поглядів. Унітаристський священик, Ед Парслі, споглядав усю цю сцену. Ван Горну, ймовірно, така увага була до вподоби, бо він драматично відпустив ліву руку Джейн і схопив незахищену праву, що висіла біля її боку, і затрусив перед її приголомшеним обличчям.

– Але ця рука, – мало не кричав він, – саме ця рука – оце вже справжня ложка дьогтю. Ваша гра смичком. Боже! Ваші спікато звучать як маркато, ваші легато – як деташе. Люба моя, зв'яжіть ті фрази докупі, ви ж граєте не просто ноти одна за одною – пам-парам-пам-пам, – ви граєте фрази, ви граєте людські крики!

Ніби в мовчазному викрику, напружені, тонкі губи Джейн широко розкрилися, і Александра помітила, як сльози формують ще одні лінзи на її очах, чий карий колір завжди був дещо світліший, ніж пам'яталось; це був колір черепашачого панцира.

До них приєднався преподобний Парслі, це був моложавий чоловік з ледь помітною аукою фатуму довкола себе; його лице нагадувало гарне обличчя, спотворене дещо викривленим дзеркалом: надто видовжене від бакенбардів до ніздрів, ніби його постійно витягують вперед, а надто повні й виразні губи викривлювалися в неослабну посмішку людини, яка знає, що перебуває не в тому місці, не на тій платформі автостанції, в країні, де не розмовляють жодною відомою їй мовою. Попри те, що йому тільки-но перевалило за тридцять, він був надто старий для воїна Руху, що трощить вітрини й пожирає ЛСД, і це додавало свою лепту до його невідповідності й зайвості, хоча він і організовував мирні марші з демонстраціями й читання, а ще вмовляв свою парафію, що складалася з педантичних, слухняних душ, дозволити обернути свою милу, маленьку, стареньку церковку на пристанище для ватаги призовників, що ховаються від призову, обладнане койками, електроплитами й біотуалетами. Натомість у цьому місці, де, за збігом обставин, акустика виявилася чудовою, проводились висококультурні заходи; певно, будівельники минулих днів мали якісь секрети. Втім Александра, вирішивши посеред голих земель, перекопаних задля зйомок тисячі фільмів про ковбоїв, була схильна вважати, що минуле часто романтизують і що, стаючи теперішнім, воно несе в собі ту ж саму цікаву пустоту, яку ми відчуваємо зараз.

Ед звів запитальний погляд – він був невисокого зросту, і це була ще одна з його прикостей – на Дерріла Ван Горна. Затим звернувся до Джейн Сمارт із гострою, ухильною ноткою в голосі:

– Прекрасно, Джейн. Ви вчотирьох зробили до біса прекрасну роботу. Як я щойно казав Клайду Гебріелу, якби ж то існував якийсь іще спосіб

розрекламувати цю подію, привести сюди ще більше народу з Ньюпорта, і хоча я знаю, що його газета зробила все, що могла, він сприйняв це як критику на свою адресу; віднедавна він якийсь дуже дратівливий.

Зукі спала з Едом, Александра це знала, а в минулому з ним, можливо, спала і Джейн. У голосах чоловіків з'являється певна якість, коли переспиш із ними, хай це й було багато років тому: якась така шерехатість, ніби в нефарбованій деревині, яку деякий час потримали надворі. Аура Еда – Александра ніяк не могла припинити бачити аури, це почалося разом із менструальними спазмами – здіймалася тягучими шартрезними[25 – Зеленовато-жовтий колір.] хвилями неспокою й нарцисизму з його жорстко зачесаного волосся, яке чомусь не мало кольору, хоч і не було сиве. Джейн ще й досі боролася зі сльозами, тож серед цього ніякового моменту на Александрі випав обов'язок представити всіх.

– Преподобний Парслі...

– Облиште, Александро. Ми з вами близькі друзі. Називайте мене Ед, будь ласка.

Мабуть, Зукі трошки розповідає йому про неї, коли спить із ним, тож він і відчуває таку близькість. Куди б ти не подався, люди завжди знають тебе краще, ніж ти їх; усі люди шпигують. Александра не могла вичавити з себе оте «Ед», бо його аура фатуму була їй дуже відразлива.

– ...це містер Ван Горн, нещодавно оселився в маєтку Леноксів, ви, мабуть, чули.

– І справді чув, і ваш візит сюди, сер, є приємною несподіванкою. Мені ніхто не казав, що ви поціновувач музики.

– Недороблений поціновувач, можна й так сказати. Приємно познайомитися, преподобний.

Вони потисли руки, і проповідник сіпнувся.

– Тільки, будь ласка, без «преподобного». Всі, друзі й недруги, кличуть мене Едом.

– Еде, шикарна у вас тут будівля. Мабуть, обходиться вам у вагон грошей на страхування від пожежі.

– Господь наш заступник, – пожартував Ед Парслі, і його нудотна аура задоволено роздулася від цього блюзнірства. – А якщо серйозно, таке домисько неможливо перебувати, а старші парафіяни скаржаться на сходи. Дехто випав з нашого хору, бо не може піднятися на хори. А ще, як на мене, така пишна будівля, як ця, з усіма її традиційними асоціаціями, певним чином стоїть на заваді повідомленню, яке намагаються донести сучасні унітаристи-універсалісти. От що б я дійсно хотів побачити – це як ми відкриємо церкву в адміністративній будівлі прямісінько на Док-стрит; там збирається молодь, і саме там роблять свою брудну роботу бізнес і торгівля.

– А що в цьому такого брудного?

– Даруйте, я не запам'ятав ваше ім'я.

– Дерріл.

– Дерріле, я так бачу – ви любите водити людей за ніс. Ви чоловік гострого розуму і знаєте не гірше за мене, що зв'язок між нинішніми

звірствами в Південно-Східній Азії й новим невеличким філіалом, який банк «Олд стоун» відкрив біля суперетти, є прямим і неспростовним; не хочу розводити демагогії.

– Ви маєте рацію, друже, не варто, – сказав Ван Горн.

– Коли слово бере Мамона, Дядько Сем підскакує.

– Амінь, – сказав Ван Горн.

Як же це гарно, подумала Александра, коли чоловіки говорять один з одним. Уся ця агресія: сорочка до сорочки. Підслуховуючи, вона відчувала таке ж захоплення, як тоді, коли на прогулянці в Коув-вудз, посеред піщаної місцинки, натрапила на безладні відбитки кігтів і одну-дві пір'їни – знак вбивчої зустрічі. Ед Парслі оцінив Ван Горна як банкіра, підлабузника Системи, й відбивався від неприязні свого більшого за розмірами співрозмовника як настирливий і недолугий ліберал, безпорадний агент неіснуючого Бога. Ед хотів бути агентом іншої Системи, однаково безпощадної і просторої. Ніби щоб помучити себе він носив священицький комірець, в якому його шия мала дитячий і худорлявий вигляд; для його парафіян такий комірець був так само незвичайним, як, скажімо, протест.

– Здається, я чув, – сказав він, його голос звучав статечно у своїй вкрадливій дзвінкості, – як ви висловлювали критику стосовно гри Джейн?

– Лише її гри смичком, – сказав Ван Горн, зненацька сором'язливо зашаркавши, його щелепа засмикалась і закапала слиною. – Я сказав, що все решта було чудово, проте її гра смичком дещо мінлива. Господи, тут треба дивитися, щоб не наступити комусь на палець. Тільки-но я розповів чарівній Александрі, що мій водопровідник геть зовсім не спритний, як тут виявляється, що це її найкращий друг.

– Не найкращий, просто друг, – вона відчула потребу втрутитися.

Той чоловік, Александра бачила це навіть через плутанину цієї зустрічі, мав тваринний дар виводити жінку на чисту воду, змусити її сказати більше, ніж вона збирається. Ось він щойно образив Джейн, а вона вирячилась на нього з вологим, німим обожнюванням побитої собаки.

– Бетховен був особливо шикарний, ви погодитесь?

Парслі досі не відставав від Ван Горна, витягував з нього хоч якусь поступку, починав створювати пакт, основу, на якій вони зможуть зустрітися наступного разу.

– Бетховен, – сказав дебелий чоловік зі змученою владністю, – продав свою душу, щоб дописати ті останні чверті; був глухий, як тетеря. Всі ті типи з дев'ятнадцятого сторіччя попродавали свої душі. Ліст. Паганіні. Те, що вони робили, було не людське.

Джейн віднайшла свій голос:

– Я займалася, доки не починали кровоточити пальці, – сказала вона, дивлячись прямисінько на Ван Горнові губи, які він щойно обтер рукавом. – Усі ті жажливі шістнадцяті ноти у другому анданте.

– Продовжуйте займатися, Джейн, крихітко. Наскільки вам відомо, на п'ять шостих уся справа у м'язовій пам'яті. Коли спрацьовує м'язова пам'ять, серце може починати співати свою пісню. До того ж часу ви в безвиході. Лише відтворюєте рухи. Слухайте. Чо б вам якось не зайти до мене і трошки не подуріти з речами для піаніно й віолончелі старого Людвіга? Та соната

в ля тече як мед, якщо не панікувати на легато. Чи та в мі мінорі Брамса: *fabuloso. Quel schmaltz!*[26 – Яка сентиментальність! (фр.)] Гадаю, вона й досі збереглася в цих старих пальцях.

Він поворушив ними, своїми пальцями, у них перед обличчями. Руки Ван Горна були моторошно білошкірі попід волоссям, начеб щільні хірургічні рукавички.

Ед Парслі впорався зі своїм зніжковінням, повернувшись до Александри і сказавши з нудотною та емничістю:

– Здається, ваш друг знає, про що говорить.

– Не дивіться на мене, я щойно познайомилася з цим джентльменом, – мовила Александра.

– Він був обдарованою дитиною, – сказала їй Джейн Сمارт, умить ставши якоюсь сердитою й оборонною.

Її аура, зазвичай блідо-бузкова, взялася посмугованими ліловими хвилями, передвіщаючи збудження, лише не зрозуміло, через котрого з чоловіків. Весь зал, на погляд Александри, був заповнений мішаниною пульсуючих аур, нудотних, ніби сигаретний дим. Вона почувалася зле, розчаровано; забажалося опинитися вдома з Вугликом, тихим поцокуванням пічки й вичікувально-холодною, вогкою пластичністю глини в мішках із ряднини, притербічених із Ковентрі. Вона заплющила очі й побажала, щоб це місиво довкола неї – збудження, несхвалення, основоположної незахищеності та зловісного бажання домінувати, що линуло не лише від смаглявого незнайомця, – розчинилося.

Кілька літніх парафіянок проштовхувалися крізь натовп за своєю часткою уваги преподобного Парслі, і він повернувся, щоб полестити ім. У вихорах кучерів зачісок цих жінок їхнє сиве волосся було позначене щонайніжнішим дотиком золотого й блакитного. Реймонд Нефф, рясно пітніючи й підігрітий тріумфом концерту, підійшов до всіх них і, з глухістю знаменитості витримуючи їхні одночасні компліменти, завоював Джейн, свою коханку й товаришку в музичній битві. Вона також мерехтіла, плечі й шия, від напруги концерту. Александра помітила це й зворушилась. Що знайшла Джейн у Реймонді Неффу? Та й Зукі що побачила в Едові Парслі? Запахи цих двох чоловіків, коли стали близько, були – як на нюх Александри – огидні, в той час як шкіра Джо Маріно мала якусь солодкуву кислість, ніби аромат скислого молока, що здіймається від маківки немовляти, коли притуляєшся щокою до його пухнасто-кістлявого тепла. Зненацька вона знову опинилася наодинці з Ван Горном і злякалася, що доведеться нести на грудях благальну, рудиментарну вагу розмови з ним; утім Зукі, котра взагалі нічого не боялася, така вся безпосередня і жвава у своїй репортерській ролі, протиснулася крізь натовп і взялася проводити інтерв'ю:

– Що привело вас на цей концерт, містере Ван Горн? – спитала вона, по тому як Александра скромно відрекомендувала їх.

– Барахлить телевізор, – така була його понура відповідь.

Александра зрозуміла, що він воліє починати зближення самотійно; однак Зукі просто так не скараскаєшся, коли вона вже поклала собі розпитувати; її невеличке, настирливе мавпяче личко сяяло, як нова копійка.

– А що привело вас у цю частину світу? – таким було наступне питання.

- Здається, мій виїзд із Готема, - мовив він. - Там надто багато крадіжок, ціни на оренду захмарні. А тут доволі недорого. Це піде в якусь газету?

Зукі облизнула губи й зізналася:

- Можливо, згадаю про це в колонці, яку веду у «Віснику», вона називається «Очі й вуха Іствіка».

- Господи, не робіть цього, - сказав той кремезний чолов'яга в мішкуватому твідовому піджаку. - Я приїхав сюди, втікаючи від публічності.

- А можна поцікавитись, наскільки ви були публічні?

- Якщо я вам скажу, то це також буде публічність, правда ж?

- Можливо.

Александра почудувалася зі своєї подруги: яка ж вона бадьоро хоробра. Бронзово-брунатна аура Зукі зливалася із сяйвом її волосся. Вона спитала, як і Ван Горн, ніби ухиляючись:

- Люди кажуть, ніби ви винахідник. А які речі винаходите?

- Голубонько, навіть якщо я пояснюватиму вам це всю ніч, ви все одно нічого не зрозумієте. Здебільшого я працюю з хімікатами.

- А ви спробуйте, - не відступалася Зукі. - Може, зрозумію.

- Написати про це в «Очах і вухах» - це все одно, що я відправляю циркулярний лист своїм конкурентам.

- За межами Іствіка не читають «Вісника», це я вам гарантую. Навіть в Іствіку ніхто його не читає, лише дивляться власні оголошення.

- Послухайте, міс...

- Ружмон. Місіс. Я була заміжня.

- І ким же він був, франко-канак?[27 - Канак - сленгова назва канадців американцями.]

- Монті завжди казав, що його предки були швейцарцями. І поводився, як швейцарець. А хіба у швейцарців не квадратні голови?

- Чорт його зна. Я думав - це про маньчжурів. У них щелепи, як ті бетонні блоки, щоб Чингісхану було легше складувати їх.

- Вам не здається, що ми трохи відійшли від теми нашої розмови?

- Щодо моїх винаходів: послухайте, я не можу говорити. За мною стежать.

- Як захопливо! Для всіх нас, - сказала Зукі, й усмішка підштовхнула її верхню губу, апетитно вигнувши її, та так високо, що аж зморщився ніс, і під ним вигулькнула смужка здорових ясен. - А якщо розповісте це лише для моїх очей і вух? І для Лекси. Ну хіба вона не розкішна?

Ван Горн жорстко повернув свою велику голову, ніби перевіряючи; Александра побачила себе в його налитих кров'ю очах, що раз у раз кліпали, ніби в перевернутий телескоп: страхотливо маленька фігурка з

роздвоєннями тут і там і пасмами сивого волосся. Він вирішив відповісти на перше питання Зукі:

– Останнім часом доволі багато працюю із захисними покриттями – лак для підлоги, який не здереш навіть ножем для стейків, хай-но тільки він застигне, і який можна нанести на розпечену сталь, доки та холодне, щоб він злився з молекулами вуглецю; кузов автомобіля втомлюється ще до початку окислення. Синтетичні полімери – ось нове ім'я нашому чудесному новому світу, люба моя, і все тільки починається. Бакеліт винайшли приблизно в 1907 році, синтетичну гуму – в 1910, нейлон – приблизно в 1930. Краще перевірте ці дати, якщо будете використовувати їх. Річ у тім, що наше сторіччя – лише дитинство; синтетичні полімери будуть з нами аж до мільйонного року, чи поки ми не підірвемо себе, може статися й таке, а найпрекрасніше – це те, що сировину для них можна вирощувати, а коли закінчиться суходіл, її можна вирощувати в океані. Посунься, матінко природо, твою карту бито. А ще я працюю з Великим зв'язком.

– І що це за зв'язок? – не посоромилася спитати Зукі. Александра ж просто кивнула, ніби розуміє, що це; їй ще є чого повчитися стосовно подолання нав'язаної жіночої рецесивності.

– Це такий зв'язок між сонячною й електричною енергією, – сказав Ван Горн Зукі. – Він точно має існувати, а як тільки вдасться підібрати комбінацію до нього, то зможемо жити будь-який прилад в будинку прямо від даху й матимемо вдосталь залишку, щоб за ніч зарядити свій електромобіль. Матимемо в достатку чистої й безкоштовної енергії. Вже скоро, люба моя, вже зовсім скоро!

– Ті панелі такі потворні, – мовила Зукі. – В нашому місті живе один хіпі, який переробив свій гараж, щоб гріти воду; от тільки не розумію навіщо, бо він ніколи не миється.

– Я кажу не про колектори, – сказав Ван Горн. – Вони як «Модель Т».[28 – «Форд Модель Т» – один із перших автомобілів масового виробництва.]

Він роззирнувся довкола; його голова поверталася, ніби бочка на обідку.

– Я кажу про фарбу.

– Фарбу? – сказала Александра, відчувши, що треба й собі вступити в розмову. Цей чоловік принаймні давав їй привід подумати про щось інше, крім томатного соусу.

– Фарбу, – серйозно запевнив її він. – Звичайну фарбу, яку наносять щіткою і яка перетворює епідерміс вашого милого будиночка на гігантську низьковольтну камеру.

– Для цього є лише одне слово, – сказала Зукі.

– Ага, і яке ж воно?

– Струмовражає.

Ван Горн удав, ніби образився:

– От холера, знав би, що ви казатимете такі кокетливі, вітряні речі, то не марнував би свій час на теревені. Ви граєте в теніс?

Зукі виструнчилася. В Александри виникло бажання погладити той довгий, плаский відрізок від грудей до талії тієї жінки, подібно до того, як виникає бажання простягнути руку й погладити живіт кота, що лежить на

спині, витягнувшись, а пальці на його задніх лапах тремтять у момент цього м'язового екстазу. І як же гарно складена Зукі.

- Трошки, - сказала вона, крізь її усмішку визирнув кінчик язика й на мить затримався на верхній губі.

- Заходьте якимось за кілька тижнів, мені тоді якраз встановлять корт.

Їх перебила Александра:

- На заплавах не можна будувати, - мовила вона.

Цей великий незнайомець обтер губи й гидотно зміряв її поглядом.

- Коли заплави забудувати, - сказав він своїм недолуго синхронізованим, злегка гунявим голосом, - то вони більше не попливуть.

- Там гніздяться білі чаплі, серед мертвих в'язів, за маетком.

- Ж, Е, С, Т, м'який знак, - сказав Ван Горн. - Жесть.

Через раптову зірчастість його очей вона почала думати, чи не носить він, бува, контактних лінз. Здавалося, ніби його розмові заважає постійна, недбала потуга тримати себе в руках.

- О, - мовила вона, і те, що помітила Александра, дало їй, попри запаморочення, відчуття, ніби вона дивиться в глибоку яму.

Його аура кудись зникла. Навколо нього, над тією головою з жирним волоссям, нічого не було, як у мертвяка чи дерев'яного ідола.

Зукі засміялася, дзвінко; її витончений округлий животик, у солідарності з діафрагмою, засмикався під поясом замшевої спідниці.

- Мені це подобається. Можна процитувати вас, містере Ван Горн? «"Забудовані заплави більше не пливають", - стверджує новий, інтрижний житель».

Відчуваючи огиду від цих шлюбних ігрищ, Александра відвернулася. Аури решти присутніх на вечірці почали блякнути, ніби світло ліхтарів уздовж автостради, коли на лобовому склі збирається багато води. А всередині себе вона відчула, як її тупо заповнює тьмяна вологість від небажаного потягу. Той здоровань - цілий жмут потреб; він був безоднею, що висмоктувала серце з її грудей.

До Александри, белькочучи, підійшла старенька місіс Лавкрафт, зі своєю крикливо-маджентовою аурою людини, цілком задоволеної своїм життям і впевненої, що потрапить на небеса:

- Сенді, люба, нам бракує тебе в клубі садівництва. Не можна бути таким відлюдьком.

- Це я відлюдько? Я зайнята. Закривала помідори, їх стільки вродило цьогоріч, це просто щось неймовірне.

- Я знаю, що ти порадешся в себе; ми з Горациєм милуємося твоїм будинком щоразу, як ідемо по Орчард-роуд: та миленька клумбочка біля дверей, засаджена хризантемами. Вже кілька разів казала йому: «Давай заїдемо», а тоді така думаю: ні, вона, мабуть, робить ті свої штучки, не треба псувати їй натхнення.

Робить ті свої маленькі штучки, або інші речі з Джо Маріно, подумала Александра: ось на що натякає Френні Лавкрафт. У містечку, як Іствік, не існує секретів, є лише сфери невтручання. Ще будучи з Озом, щойно переїхавши до міста, вона провела кілька вечорів у компанії милих старих зануд типу Лавкрафтів; нині ж бо вона почувалася геть далекою від світу пристойних і нудних розваг, які вони пропонували.

– Зайду якимось на збори взимку, коли не буде інших справ, – сказала Александра, м'якшаючи. – Коли природа дасть мені відгул, – докинула вона, хоча й добре знала, що ніколи не піде, бо вже аж надто далеко від таких прісних задовольень. – Мені подобаються слайди з англійськими садами; у вас вони є?

– Ти маеш прийти в четвер, – не вгавала Френні Лавкрафт, жестикулюючи, як це роблять люди з дрібними рангами: віце-президенти ощадних банків, онучки капітанів кліперів. – Син Дейзі Робертсон, Варвік, щойно повернувся додому після трьох років в Ірані, де він зі своєю милою родиною дуже гарно провів час, він працював там радником, щось пов'язане з нафтою, каже, що Шах робить чудеса: вся ця приголомшлива сучасна архітектура в їхній столиці – ой, як же вона зветься, весь час хочу сказати Нью-Делі...

Хоча Александра й знала, що це Тегеран, та допомоги не запропонувала; в неї вселявся диявол.

– Хай там як, а Вікі влаштує показ фото східних килимів. Розумієш, Сенді, любя, в баченні арабів килим – це сад, домашній сад, який вони мають у своїх наметах і палацах в самому серці тієї пустелі, який для стороннього ока виглядає абстрактно. Хіба це не вражає?

– Правда, – сказала Александра.

Місіс Лавкрафт прикрасила свою зморшковату ший, що, ніби вал при дорозі, спадала складками й западинами, низкою штучних перлів, центральним елементом у якій було старовинне перламутрове яйце, в яке був банально інкрустований крихітний золотий хрестик. Роздратувавшись, Александра звеліла старій, зношеній шворці порватися; фальшиві перлини зісковзнули з осілих плечей бабці й плеядами посипалися долу.

Підлога зали церкви була встелена ковтроліном тьмяно-зеленого кольору гусячого посліду; він приглушив стукіт перлин. Натовп не одразу помітив цю катастрофу, і спершу лише ті, хто перебував у безпосередній близькості, нахилилися підібрати їх. Місіс Лавкрафт, її обличчя зблідло від шоку попід шаром рум'ян, була надто артритична і крихка, щоб нахилитись самій. Александра, стоячи на колінах біля набряклих ніг старої, озлоблено звеліла натягнутим лямкам на її коліс модних туфлях із ящериною шкірою розв'язатися. Озлоблення – воно як іжа: щойно почавши, спинитися вже важко; шлунок розтягується, щоб умістити ще і ще. Александра вирівнялась і поклала півдюжини зібраних перлин у тремтячу, пожиловану синім, жадібно підставлену руку своєї жертви. Відтак відступила, крізь щораз ширше коло шукачів, що сиділи навпочіпки. Ці сидячі тіла нагадували гігантські капустини з м'язів, жадоби й тканини; їхні аури всі змішалися, як акварелі, ставши сірими. Її шлях до дверей заступив преподобний Парслі; на його гарному восковому обличчі проступав фатум Пера Гюнта. Як і в багатьох чоловіків, що голяться зранку, вже до вечора на його обличчі пробивалася помітна щетина.

– Александро, – завів він, навмисне опустивши голос до найукрадливішого, найнижчого регістру. – Я так сподівався побачити вас сьогодні тут.

Він хоче її. Йому набридло трахатися з Зукі. Серед нервозності своєї увертюри він випростався й почував свою чудернацько зачесану голову, а його обрана жертва тим часом скористалася нагодою розстебнути браслет його позолоченого, на вигляд важного годинника «Омега». Він відчув, як той зісковзує, і вхопив цей дорогий аксесуар, який, ще не встигнувши впасти, зачепився на манжеті. Це дало Александрі секунду прослизнути повз місиво його заціпенілого обличчя – жалюгідне місиво, як довелось їй винувано пригадати; начеб, переспавши з ним, вона врятує його – на свіже повітря, благодатне, чорне повітря.

Ніч була безмісячна. Цвіркуни скуркотіли свою нескінченну, монотонну, красномовну мелодію. По Кокумскассок-вей прошмигнули автомобільні фари, вже майже безлисті кущі біля дверей церкви на якусь мить вихопило світло, і вони здалися їй схожими на якісь складні щелепи, збільшені членисті вусики та ніжки комах. У повітрі вчувався слабкий дух яблук, що роблять сидр із самих себе, у власних шкірках, у тих місцях, де ці яблука лежали незібрані, гниючи в занедбаних садках, що оточували територію церкви – порожню землю, яка виглядала свого землероба. Горбаті обриси машин чекали у сховку гравійної парковки. Її власне невеличке «субару» фігурувало в її уяві як тунель гарбузового кольору, на дальньому кінці якого мерехтіла тиша її простацької кухні, вітальне круть-верть Вугликового хвоста, дихання дітей, поки ті сплять чи просто вдають, ніби сплять, у своїх кімнатах, вимкнувши телевізор, шойно у вікнах зблиснули її фари. Вона перевірить їх, їхні тіла, кожне у своїй кімнаті й ліжку, а тоді візьме двадцять своїх уже обпалених крихіток, вправно розставлених так, щоб випадково дві з них не торкнулися одна одної й, бува, не поборалися, зі шведської пічки, котра все ще цокатиме, охолоджуватиметься, ніби розповідаючи їй про все, що відбувалося вдома за її відсутності, – бо ж час пливе скрізь, не лише в дельті річечки, в якій ми всі дрейтуємо. Затим, виконавши свій обов'язок перед крихітками, сечовим міхуром і зубами, вона увійде у просторе королівство свого ліжка, королівство без короля, цілком у її володінні. Александра читала нескінченний роман жінки з потрійним іменем і ретушованим фото на блискучій обкладинці; кілька сторінок її нескінченних, плутаних пригод поміж скель і замків щоночі слугували для пом'якшення переходу кордону несвідомості. У своїх снах вона блукала далеко й довго, понад дахами будинків, заходячи в кімнати, химерно вирізьблені з мішанини її минулого, але міцні на вигляд, поки її оніричне «я» заходило в кожну з них; привид, сповнений смутною скорботою, коли вона підіймала яблукоподібну подушечку для голок із материного кошика для шиття й очікувала, виглядаючи на вкриті снігом гори, коли зателефонує їй давно померла подруга. У снах знаки скакали довкола неї так крикливо, як оголошення з пап'є-маше в парку розваг, що закликають невинних туди й сюди. Втім бачити сні нам хочеться не більше, ніж казкові пригоди, що йдуть назирці за смертю.

За спиною в неї шурхнув гравій. Смаглявий чоловік торкнувся до м'якої шкіри в неї над ліктем; його дотик був крижаний, чи то, може, її лихоманило. Вона підскочила, перелякана. Він хихикав.

– Там шойно сталася до дідька забавна штука. Стара пані, в якій розсипалися перлини кілька хвилин тому, так зраділа, що перечепилася об власні туфлі, і тепер усі бояться, що вона зламала ногу.

– Яка прикрість, – сказала Александра, широко, хоч і відсторонено, її дух кудись відлинув, а серце й досі гупало від переляку, якого він їй завдав.

Дерріл Ван Горн нахилився й заштовхав слова їй у вухо:

– Не забудьте, люба. Думайте масштабніше. Я спитаю в тій галереї. Тримаймо зв'язок. Солодких снів.

– І ти справді ходила? – спитала Александра по телефону в Джейн, з неясним, приємним тремтінням.

– А чом би й ні? – впевнено сказала Джейн. – У нього й справді є ноти Брамсової Сонати в мі мінорі, і грає він просто казково. Як Лібераче, тільки без усіх тих смішок. А так зразу й не скажеш: його руки виглядають якось так, ніби ними нічого не зробиш.

– Ти була сама? Мені не йде з голови та реклама парфумів.

У тій рекламі показували, як молодий піаніст спокушає свою акомпаніаторку в сукні з глибоким вирізом.

– Не будь така вульгарна, Александро. Як на мене, то він якийсь асексуальний. Та й довкола тиняються всі ті робітники, разом із твоїм другом, Джо Маріно, в тому невеличкому картатому капелюсі з пір'іною. До того ж постійно реве екскаватор, насипаючи гальку для тенісного корту. Але там перед тим мусили підірвати валуни.

– Йому це так не минеться, це ж заплави.

– Не знаю, люба, але він має дозвіл, прикріплений на дереві.

– Відолашні чаплі.

– Ой, Лексо, для їхніх гнізд є ще цілий Род-Айленд. Для чого ж тоді природа, якщо вона не вміє адаптуватися?

– Вона може адаптуватися до певної межі. А далі починає ображатись.

На її кухонне вікно нависало зморщене жовтнєве золотце: велике, подерте виноградне листя з її альтанки починало братися по краях коричневим. Ліворуч, ближче до її болота, невеличкий гайок, затремтівши на вітрі, випустив жменьку яскравих гострих листочків, що, мигтячи, посипалися на траву.

– Як довго ти там пробула?

– О, – протягнула Джейн, брешучи. – Десять із години. Може, півтори. У нього справді є чуття музики, а його манера, коли сидиш з ним сам на сам, не така клоунська, як була на концерті. Він сказав, що від перебування в церкві, навіть унітарській, його аж тіпає. Гадаю, попри всю його різкість, він доволі сором'язлива людина.

– Люба. Ти ніколи не здаєшся, так?

Александра відчула, як губи Джейн Сمارт обурено відсторонилися на джойм від слухавки. Бакеліт, перший із синтетичних полімерів, сказав той чоловік. Джейн проказала з сичанням:

– Справа не в тому, здаєшся ти чи ні, а в тому, що займаєшся своєю справою. Ти займаєшся своєю справою, колупаючись у своєму садку, вдягнена в чоловічі штани, а тоді ліплячи свої статуєтки, але щоб робити музику – потрібні люди. Інші люди.

– Це не статуєтки, і я не колупаюсь.

Джейн повела далі:

- Ви із Зукі завжди потішаєтеся з того, що я з Реем Неффом, а поки в місті не з'явився цей чоловік, єдиним, з ким я могла займатися музикою, був Рей.

Александра повела далі:

- Це скульптури, а через те, що вони меншого масштабу, ніж у Колдера чи Мура, ти звучиш не менш вульгарно за Якйоготам, натякаючи, ніби я маю робити щось більшого розміру, аби якась дорога нью-йоркська галерея могла взяти за них п'ятдесят відсотків, навіть якби їх і справді купили, в чому я дуже сумніваюся. Зараз усе навколо таке модне й жорстоке.

- Він казав таке? То він і тобі зробив пропозицію.

- Я б не назвала це пропозицією, скорше це типова нью-йоркська безцеремонність і тицяння носа не у свої справи. Вони там, мабуть, всі лізуть у чужі справи, в які завгодно справи.

- Він захоплюється нами, - не відступала Джейн Смут. - Питав, чому ми живемо тут, марнуючи свою чарівність на це пустельне повітря.

- Скажи йому, що затока Наррагансетт завжди приваблювала диваків, та й що він сам робить тут?

- Хотіла б я знати, пові... - пропустила «р» у своїй рівній масачусетській манері Джейн Смут. - Складається враження, що там, де він жив до цього, справи йшли надто напружено. Та й йому подобається весь цей простір у тому великому домі. В нього три піаніно, ій-богу, щоправда, одне з них - фортепіано, і тримає він його в бібліотеці; а ще в нього є такі красиві старі книги, зі шкіряними оправами й заголовками латиною.

- Він пригощав тебе якоюсь випивкою?

- Лише чаєм. Його лакей - з ним він розмовляє іспанською - приніс велику тацю з різними настоянками у смішних старовинних пляшках, від яких віяло, ну знаєш, духом погребів з павутиною.

- Ти ж ніби сказала, що пила тільки чай.

- Ну, насправді, Лексо, може, я трошки й пригубила ожинового лікеру чи того напою, що дуже полюбляє Фідель, називається мескаль; якби знала, що доведеться давати тобі такий детальний звіт, то записала б назву. Ти доскіпливіша за ЦРУ.

- Вибач, Джейн. Певно, просто розривувалася. Ще й місячні. Вже п'ять днів, від самого концерту, і болить лівий яєчник. Думаєш, це може бути менопауза?

- У тридцять вісім? Та ну, облич, любя.

- Ну тоді, мабуть, рак.

- У тебе не може бути раку.

- Чому це не може?

- Бо це ти. В тобі надто багато чарів, щоб захворіти на рак.

- Бувають дні, коли мені здається, що в мене нема ніяких чарів. До того ж інші люди також володіють чарами.

Вона думала про Джину, дружину Джо. Мабуть, Джина ненавидить її. «Відьма» по-італійськи буде Strega. По всій Сицилії, розповідав їй Джо, всі вони дивляться одна на одну скося.

- Бувають дні, коли здається, ніби мої нутроші вузлами покрутило.

- Сходи до дока Пета, якщо це тебе справді турбує, - сказала Джейн не без співчуття.

Лікар Генрі Патерсон був пухкеньким рожевим чоловічком їхнього віку, зі зболеними, широкими, вологими очима і м'яким, але впевненим дотиком при обстеженні. Кілька років тому від нього пішла дружина. Він так і не збагнув чому й більше не одружувався.

- У нього я дивно почуваюся, - сказала Александра. - Через те, як він покриває тебе простирадлом і щось там робить під ним.

- Відолаха, а що йому ще робити?

- Не бути таким лицеміром. У мене є тіло. Він це знає. Я це знаю. Для чого прикидатися з тим простирадлом?

- Бо за такі речі на них подають до суду, - сказала Джейн, - якщо в кабінеті в цей час немає медсестри.

Її голос прозвучав роздвоєно, ніби зображення на екрані телевізора, коли повз проїжджає вантажівка. Вона дзвонила поговорити не про це. Мала на думці щось інше.

- Що ще ти дізналася у Ван Горна? - спитала Александра.

- Ну... тільки пообіцяй, що нікому не розкажеш.

- Навіть Зукі?

- Особливо Зукі. Це стосується її. Дерріл і справді доволі цікавий, колекціонує геть усе. Залишився на прийомі довше за нас, а я пішла в «Бронзову бочку» з рештою квартету випити пива...

- І Грета була?

- О Боже, так. Розповідала нам про Гітлера, як її батьки не зносили його, бо його німецька була така груба. Мабуть, виступаючи на радіо, він не завжди закінчував речення дієсловом.

- Як же це жахливо для них.

- ...і, здається, ти втекла в ніч після тієї жахливої витівки з перлинами бідолашної Френні Лавкрафт...

- Якими перлинами?

- Давай тільки без цього, Лексо. Ти вирішила по бешкетувати. Я знаю твій стиль. Ще й туфлі; відтоді вона не встає з ліжка, але, думаю, нічого не зламала; всі розхвилювалися через її стегно. А ти знаєш, що жіночі кістки всихаються вдвічі на старості? Тому вони й хрускотять. Їй пощастило: просто забилася.

- Не знаю, як плянула на неї, одразу подумала, чи буду і я такою ж милою, нудною й настирною в її віці, якщо доживу, в чому сумніваюся. Це було

ніби дивитися в дзеркало на своє понуре майбутнє, але мені прикро, я просто оскаженіла.

– Все гаразд, сонце; мені від того ні холодно ні жарко. Я просто до того, що Дерріл затримався, щоб допомогти з прибиранням, і помітив, що, доки Бренд Парслі була на кухні в церкві, складаючи пластикові стаканчики й картонні тарілки, той гівнюк Ед і Зукі кудись здиміли! Зоставивши бідолашну Бренду вдавати, ніби все добре; лишень уяви собі, яке це приниження!

– Їм і справді треба поводитись обережніше.

Джейн спинилася, чекаючи, доки Александра скаже щось іще; тут був один момент, який вона мала добрати й висловити, та її розум був десь-інде, всередині неї розгорталися видовищні образи раку, ніби скупчення галактик, що повагом обертаються в чорноті, то тут, то там упускаючи смертоносну зірку...

– Він такий слабак, – нарешті висловилося Джейн, непереконливо, про Еда. – І чому вона завжди натякає нам, ніби покинула його?

А розум Александри вже линув за коханцями посеред ночі: струнке тіло Зукі, ніби лозинка, з якої зняли кору, тільки з податливими і м'язистими округлостями; вона була однією з тих жінок на грані хлопчачості, чоловічності, однак ефектних, настільки близьких до цієї межі, що їхня жіночність просочилася безвинною енергією, притаманною чоловікам, чиї освячені життя нагадують стріли, пущені у ворога рівними залпами, бо вони наперед навчені від своєї жорстокої хлопчачості, як треба вмирати. Чому вони не вчать цього жінок? Тому, що не правда те, що коли маєш доньку, то ніколи не помреш.

– Може, піду в якусь клініку, – сказала вона вголос, відтрутивши лікаря Пета, – де мене не знають.

– Ну, я придумала б щось, – сказала Джейн, – замість того, аби мучити себе. І бути занудою, якщо можна так висловитись.

– Гадаю, інтерес Зукі до Еда, – кинула Александра, намагаючись повернутись на хвилю Джейн, – частково пояснюється її професійною потребою бути в курсі місцевих подій. Хай там як, а найцікавіше не те, що вона й досі з ним зустрічається, а те, що цей персонаж, Ван Горн, несамотньо намагався бути поміченим, тільки-но з'явившись у місті. Це лестить, і я думаю, нам варто замислитись.

– Моя люба Александро, в деяких речах ти й досі жакливо не розкріпачена. Знаєш, чоловік також може бути звичайною людиною.

– Я знаю, є така теорія, але я ще ніколи не зустрічала жодного, хто вважав би так. Усі вони зрештою виявляються чоловіками, навіть педики.

– А згадай, як ми думали, чи він часом не один з них? А тут раптом він зацікавився всіма нами!

– А я подумала, що ти його не цікавиш, вас обох більше зацікавив Брамс.

– Так, це правда. Так і є. Справді, Александро. Розслабся. Ти звучиш, ніби в тебе страшенна течія.

– Це щось жакливе. Завтра буде краще. Не забудь, цього тижня в мене.

– О Боже, так. Мало не забула. Я ж дзвоню у ще одній справі. Я не зможу.

- Не зможеш у четвер? Що сталося?

- Ну, тобі це не сподобається. Але це знову через Дерріла. У нього є кілька милих невеличких багателів[29 - Невеличкий, нескладний музичний твір. Від фр. *bagatelle* - дрібничка.]Веберна, які він хоче пограти зі мною, а коли я запропонувала п'ятницю, він сказав, що до нього приїздять японські інвестори, подивитися на його захисний засіб. Я тут ще думала заскочити на Орчард-роуд сьогодні після обіду, якщо хочеш, один з моїх хлопчиків просив прийти подивитися, як вони грають в сокер після уроків, та мені буде достатньо просто хвилинку посвітити обличчям біля лінії...

- Ні, дякую, люба, - сказала Александра. - В мене будуть гості.

- О, - голос Джейн перетворився на лід, темний лід із попелом всередині, ніби намерзлості на алеї.

- Але все можливо, - трохи пом'яшила Александра. - Він чи вона точно не знали, чи в них вийде.

- Люба моя, я все розумію. Не треба ніяких виправдань.

Це розсердило Александру, її змушують виправдовуватися, водночас осаджуючи. Тож вона сказала подрузі:

- А я ж бо думала, що четверги - наші священні дні.

- Так і є, зазвичай, - завела Джейн.

- Щоправда, гадаю, у світі, де більше нічого не існує, немає місця четвергам.

Чому вона так ображається? Її тижневий ритм тримається на непорушному трикутнику, на конусі сили. Однак не можна дозволяти голосу розтягуватись і ось так її видавати.

Джейн почала вибачатися:

- Всього один раз...

- Все гаразд, сонце. Мені лишиться більше фаршированих яєць.

Джейн Сمارт обожнювала фаршировані яйця, білі й гострі від паприки й дрібки сухої гірчиці, гарніровані нарізаною цибулею чи анчоусами, викладеними на кожному фаршированому білку у формі язика ропухи.

- Ти справді завдала собі клопоту приготувати фаршировані яйця? - тужливо спитала вона.

- Авжеж ні, люба, - сказала Александра. - Самі лише старі відсирілі крекери і скисла «Вельвеета».[30 - *Velveeta* - американський бренд топленого сиру.] Мені пора закінчувати.

Годиною пізніше, задумано вдивляючись через волохате голе плече (з його зворушливим кисло-солодким запахом дитячої маківки) Джона Маріно, коли той, радше заціпеніло, ніж натхненно, товк її, а ліжко стогнало й розгойдувалось під незвичною подвійною вагою, Александра мала видіння. Своім внутрішнім зором вона побачила маєток Леноксів, ясно, ніби на картинці з календаря, з цівкою диму, яку спостерігала того дня, її жалісне пасмо пари змішане з пафосом, з яким Джейн описувала Ван Горна як сором'язливого і, як наслідок, грубуватого. Дезорієнтований, швидше саме

таким здався він Александрі, схожим на людину, що дивиться крізь маску чи слухає, заткавши вуха ватою.

– Господи, та зберися ж ти, – прогарчав Джо їй у вухо й кінчив, безпорадно, запалений власною злістю, його оголене волохате тіло – загартовані роботою м'язи дещо знеслились від достатку – смикнулося раз, двічі, тричі, закінчуючи з легким тремтінням, ніби машина через наріст нагару смикається після вмикання запалення. Вона спробувала наздогнати його, проте контакт було вже втрачено.

– Вибач, – гаркнув він. – Я думав, усе йде прекрасно, але тебе кудись віднесло.

Він також повівся великодушно, пробачивши їй ошматок місячних, хоча крові майже не було.

– Це я винна, – сказала Александра. – Цілком моя провина. Ти молодець. Я налажала.

«Він грає просто казково», – казала їй Джейн.

По пробудженні від її видіння стеля набула раптової чіткості, ніби вона вперше побачила її: байдужа, мертва, квадратна площа, кілька невеличких недоліків у обробці, ледь помітних через мерехтіння цяточок перед очима, лише коли вона змінювала фокус, вони починали пливати, як пуголовки у ставку, як ракові клітини в нашій лімфі. Округле плече й бік Джо були такі ж байдужі й бліді, як і стеля, і так само гладенько помережані цими оптичними недоліками, які зазвичай не належали до її всесвіту, але вже коли втручалися, то було важко скараскатись їх, важко не помічати. Ознака старості. Подібно до лавини, що котиться з гори, ми збираємо в собі немічність.

Вона обмацала свій перед – груди й живіт, залиті потом Джо, – і цим цікавим шляхом її розум повернувся до насолоди його тілом, його губчастою текстурою, вагою, лагідним чоловічим запахом і дивовижною, у світі дрібних див, справжністю. Зазвичай він бував не тут. Зазвичай він бував із Джинною. Він відкотився від Александри зі зраненням зітханням. Вона поранила його середземноморське марнославодство. Зверху він був засмаглий і лисий, його блискучий череп дещо зморщений, ніби сторінки книги, залишеної серед роси, і частиною його марнославодства було відразу ж надіти свого капелюха. Сказав, що без нього йому холодно. В капелюху він набував молодявого профілю, з гостро гачкуватим носом, таким, як можна побачити на портретах Белліні, і з жовчаними западинами під очима. Свого часу її привабив цей вайлуватий, розбещений погляд, цей натяк на свинцевоокого barone, чи дожа, чи мафіозі, котрий ставиться до життя і смерті однаково, зі зневажливим прицмокуванням язиком об зуби. Втім Джо, якого вона звабила, коли той прийшов ремонтувати унітаз, що тік цілу ніч, на перевірку виявився беззубим у цьому сенсі: побожний буржуа, простий, як латунна шайба, засліплений батько п'яти дітей, молодших одинадцяти, родич половині штату. Сім'я Джини напакувала ріднею все узбережжя від Нью-Бедфорда аж до Бриджпорта. Джо був ненажерливий щодо відданості; його серце належало більшій кількості спортивних команд – «Селтікс», «Брюїнс», «Вейлерс», «Ред сокс», «Петс», «Тімен», «Лобстерс», «Мінетмен», – вона навіть не знала, що такі взагалі існують. Раз на тиждень він приходив і товк її з такою ж вірністю. Перелюбство було для нього кроком до прокляття, і він шанував ще один обов'язок, сатанинський. А ще це було чимось на кшталт засобу контрацепції; його плодючість почала жახати його, і що більше його с?м'я поглинала Александра своєю спіраллю, то менше лишалося для Джини. Йшло третє літо їхнього роману, і настав час Александрі завершити його, проте їй подобався смак Джо: солоно-цукровий, як нуга, і те, як мерехтить повітря на відстані дюйма довкола ніжних

зморщок його скальпа. В кольорі його аури не було нічого загрозливого чи поганого; його думки, як і водопровідницькі руки, завжди шукали, куди б себе прилаштувати. Доля передала її від виробника хромованої арматури до її монтажника.

Щоб побачити маєток Леноксів таким, як у її видінні – чіткі цеглини, гранітні підвіконня, склепіння й численні вікна, схожі на очі Аргоса, – так фронтально, довелося б зависнути в повітрі над болотом. Видіння швидко зменшилося в розмірах, ніби розчинившись у просторі, манячи її. Воно стягнулося до розміру поштової марки, і якби вона не заплющила очі, то зникло б, ніби горошина в канаві. Саме поки її очі були заплюшені, він і кінчив. А зараз вона обм'якла й розтягнулася, начеб цей оргазм частково належав і їй.

– Мабуть, пора порвати із Джиною й почати все заново з тобою, – мовив Джо.

– Не будь дурником. Ти не хочеш нічого такого робити, – сказала йому Александра.

Високо у вітряному небі понад її стелею гуси летіли ключем на південь, кричучи, ніби заспокоюючи одне одного: «Я тут, ти тут».

– Ти добрий римо-католик із п'ятьма bambini й успішним бізнесом.

– Ага, то що тоді я роблю тут?

– Я наклала на тебе закляття. Все просто. Вирвала твоє фото з «Іствікського вісника», на якому ти засідаєш в комітеті з планування, і розмастила по ньому свою менструальну кров.

– Господи, а ти вмієш бути огидною.

– Тобі ж це подобається, хіба ні? Джина ніколи не поводить ся огидно. Джина завжди така мила, як та Богоматір. А якби ти був справжнім джентльменом, до довів би мене язиком. Крові небагато, все вже майже закінчилось.

Джо скривився.

– Може, якимсь іншим разом, гаразд? – сказав він і роззирнувся довкола в пошуках свого одягу, щоб нап'ялити його під капелюх.

Попри те, що він почав рости вшир, його тіло зберегло охайність; у школі він займався спортом, умів справлятися з будь-яким м'ячем, хай і був надто куценський на зріст, аби стати справжньою зіркою. Його сідниці зберігали пружність, хоча черево й провисло. На спині спочивав великий метелик із гладенького чорного волосся, верхніми кінчиками крилець огорнувши плечі, а лапками прикрасивши ямочки обабіч нижньої частини хребта.

– Ще треба йти працювати до того Ван Горна, – сказав він, заправляючи червоне яечко, що вивалилося з його еластичних трусів.

Це були плавки, рожевого кольору – нова річ, що йде в комплекті з новою андрогінністю. Однією з пристрастей Джо були зміни в чоловічій моді. Він був одним із перших чоловіків в Іствіку, які почали носити джинсові костюми й відчули, що мода на капелюхи повертається.

– До речі, як там справи? – ліниво спитала Александра, не бажаючи відпускати його. Зі стелі на неї опустилося спустошення.

- Досі очікуємо ту посрібнену втулку, яку мали замовити із Західної Німеччини, а ще довелось виписати з Кренстона лист міді, достатнього розміру, щоб вміститися під ванною і щоб у ньому не було стиків. Дуже радітиму, коли закінчу. Там щось нечисто. Він зазвичай спить до обіду, а буває, приходиш, а там узагалі нікого нема, тільки третя той кудлатий кіт. Ненавиджу котів.

- Вони огидні, - сказала Александра. - Як і я.

- Ні, послухай, Ал. Ти mia vassa. Mia vassa bianca.[31 - Моя корівка. Моя біла корівка (іт.).] Моя велика порція морозива. Що ще я можу сказати? Тільки-но спробую завести серйозну розмову, як ти мене спиняєш.

- Серйозність лякає мене, - сказала вона серйозно. - Та й у випадку з тобою я знаю, що ти просто граєшся.

Однак гралася з ним саме вона, розв'язуючи шнурівки на його туфлях із темно-червоної дубленої шкіри, таких, як носять університетські викладачі, тільки-но він устигав зав'язати їх; зрештою Джо пошаркав геть, переможений у своєму марнославстві й охайності, волочаючи за собою шнурівки. Його кроки убували на сходах, все стихали й стихали, а грюк дверима став ніби маленьким сучком, фарбованим дерев'яним кілочком, останнім у наборі матрьошок. У вікна, що виходили у двір, зашкреблася пісня шпаків; дикі чорниці сотнями притягували їх до болота. Покинута й незадоволена, лежачи посеред свого ліжка, зненацька знову величезна, Александра, вирячившись у порожню стелю, спробувала повернути те напрочуд чітке й архітектурне видіння маєтку Леноксів; проте спромоглася викликати хіба примарне залишкове зображення - прямокутник виняткової блідості, начеб на конверті, який зберігали на горищі так довго, що марка відсталала від нього без жодного дотику.

За відновлення маєтку Леноксів узявся винахідник, музикант та поціновувач мистецтв

СЮЗАННА РУЖМОН

Нещодавно вашій репортерці випало побувати на острові містера Ван Горна - вишуканого красеня з глибоким голосом і елегантно-недбалими, трохи ведмежими манерами, ще недавнього мешканця Мангеттену, а нині - Іствіка.

Саме так, на його острові, бо ж знаменитий «Маєток Леноксів», придбаний цим новим містянином, зусібіч оточений болотами, а в повінь - справдешньою рікою!

Цей цегляний будинок в англійському стилі, зведений близько 1895 року, з симетричним фасадом і масивними димарями з обох боків, новий власник планує переробити під різні потреби: використовувати його як лабораторію для своїх дивовижних експериментів із хімікатами й сонячною енергією, концертну залу зі щонайменше трьома фортепіано (на яких він грає віртуозно, вже повірте мені) і велику галерею, на стінах якої висять разючі роботи таких сучасних майстрів, як Роберт Раушенберг, Клаас Ольденберг, Боб Індіана та Джеймс Ван Дайн.

Наразі триває будівництво ретельно спланованого солярію-тепліці, японської лазні, що радуватиме око розкішним мідним трубопроводом і полірованим тиковим деревом, і тенісного корту з покриттям AsPhlex;

приватний острів бринить від звуків молотка й пилки, а прекрасні білі чаплі, котрі традиційно гніздяться в затишку території маєтку, шукають тимчасового пристанища десь-інде.

Прогрес має свою ціну!

Ван Горн, хоч і добрий господар, скромно відгукується про свої ініціативи і сподівається насолодитися самотністю й нагодою зайнятися розумовою працею у своїй новій домівці.

«В Род-Айленді мене приваблюють, – сказав він вашій допитливій репортерці, – простір і краса, притаманні йому, такі рідкісні на східному узбережжі в ці неспокійні, перенаселені часи. Тут я нарешті почуваюся як удома».

«Це неймовірна місцина!» – додав він уже в неформальній розмові, стоячи разом з вашою репортеркою на руїнах старого доку Леноксів і споглядаючи краєвиди боліт, друмлинів, [32 – Друмлін – невеликий пагорб хвилястої структури, спричинений рухом сходження льоду.] каналу, низькорослих чагарників і океану на горизонті, що відкриваються з другого поверху.

В самому будинку, з його обширними просторами підлоги, встеленої кленовим паркетом, і високими стелями, прикрашеними гіпсовими розетками для канделябрів і дентикулярними багетами по боках, було прохолодно того осіннього дня, а більшість обладнання й меблів нового «володаря» була все ще спакована в міцних ящиках, однак цей винахідливий господар запевнив вашу репортерку, що зовсім не переймається приходом зими.

Поверх покрівлі великого даху Ван Горн планує встановити сонячні панелі й таким чином наблизитись до остаточного вдосконалення процесу, який береже в таємниці, що вже в найближчому майбутньому зведе нанівець спожиток кам'яного вугілля. Скоріше б уже той день настав!

Подвір'я, нині полишене на сумах, айлант, черемху та інші дикі дерева, новий власник уявляє собі як субтропічний рай, сповнений екзотичної рослинності, яку на зиму ховатимуть у ретельно спланованому солярії-теплиці маєтку Леноксів. Старовинні статуї, що прикрашають алею, колись подібну до версальської, зараз, на жаль, настільки пошкоджені негодою, що багатьом фігурам бракує носів і рук, тож гордий власник планує відновити їх, установивши скловолокно вздовж величної алеї (славу якої так гарно пам'ятають старші мешканці цієї округи) на манір знаменитих каріатид, що прикрашають грецький Пантеон в Афінах.

Мостову, як сказав Ван Горн з розмашистим жестом, таким характерним для цього чола віка, можна вдосконалити, додавши укріплені алюмінієві понтонні секції на найнижчих ділянках.

«Док буде шикарний, – добродушно кинув він з, імовірно, краплинкою гумору. – Можна буде їздити на кораблі з повітряною подушкою до Ньюпорта чи аж до Провіденса».

Цю обширну резиденцію Ван Горн не поділяє більше ні з ким, окрім свого асистента-дворецького містера Фіделя Малагера й чарівного пухнастого кошеняти ангорської кішки, промовисто названого Пальчиком, бо на лапах він має додаткові пальці.

Тож ваша репортерка дістала нагоду привітати цю разючо проникливу й теплу людину в нашому казковому регіоні Південного округу, впевнена, що говорила з ним від імені всіх сусідів.

Отже, маєток Леноксів знову став місцем, вартим уваги!

- Ти була там! - ревниво звинуватила Александра Зукі, подзвонивши їй по тому, як прочитала статтю у «Віснику».

- Сонце, це був робочий візит.

- І чиею ж ідеєю був цей візит?

- Моею, - визнала Зукі. - Клайд не був певний, чи з цього вийде хороший матеріал. Бо, буває, коли напишеш про те, який це милий дім і тому подібне, наступного тижня людину грабують, і вона подає на газету до суду. Клайд Гебріел, довготелесий змучений чоловік зі сварливою дружиною-філантропкою, був редактором «Вісника». Зукі вибачливо спитала:

- То як тобі стаття?

- Що ж, люба, у ній є барви, але вона трошки безладна, і, чесно кажучи, - тільки не ображайся - обережніше з синтаксисом. Він у тебе трохи гуляє.

- Якщо в статті менше п'яти абзаців, то не вказують ім'я автора. Та й він напоїв мене. Спершу чаєм із ромом, а далі просто ромом. Той стрьомний латинос усе приносив і приносив його на величезній таці. Я ще такої ніколи не бачила: здоровенна, як стіл, гравірована, орнаментована, чи як воно там зветься.

- А він що? Як він повадився? Дерріл Ван Горн.

- Ну, чесно кажучи, патякав без угаву. Облив мене слиною з ніг до голови. Я навіть не знала, наскільки серйозно сприймати деякі речі, як от той понтонний міст, наприклад. Каже, що ці каністри, чи як їх там, можна пофарбувати в зелений, щоб вони зливалися з болотною травою. Тенісний корт також буде зелений, навіть огорожа. До речі, там усе вже майже готово, і він хоче, щоб ми всі якось прийшли пограти, доки ще дозволяє погода.

- Всі - це хто?

- Всі ми: ти, я і Джейн. Мені здалося, ми його зацікавили, і я розповіла йому трохи, але лише те, що відомо всім, - про наші розлучення, пошуки себе й так далі. І, особливо, про те, яка ти ласкава. Віднедавна Джейн здається неспокійною, гадаю, вона шукає собі чоловіка в нас за спинами. Я не про того гидкого Неффа, ні. Грета міцно тримає його дітьми. Боже, хіба діти не заважають усьому? Я зі своїми постійно жохливо сварюся. Вони кажуть, що мене ніколи нема вдома, а я намагаюсь пояснити тим малим засранцям, що заробляю на життя.

Одначе Александру так просто не відведеш від зустрічі, про яку вона хотіла почути, - між Зукі й отим Ван Горном.

- Ти розповідала йому брудні штучки про нас?

- А хіба є якісь брудні штучки? Я просто не підпускаю до себе пліток, Лексо, чесно. Тримаю голову високо й постійно думаю: «Йдіть нафіг», - отак я щодня справляюся з Док-стрит. Ні, звісно, я не розповідала нічого. Як завжди, була дуже обережна. Але він був дуже допитливий. Мені здається, йому подобається ти.

- Ну, зате він мені не подобається. Не люблю таку темну шкіру. І не терплю нью-йоркської намаханості. Та й його обличчя не пасує до його рота, чи голосу, чи щось таке.

- А як на мене, то це доволі привабливо, - сказала Зукі. - Оця його незграбність.

- І що ж такого незграбного він зробив, розлив ром тобі на коліна?

- Ага, а потім злизав; ні ж бо. Я про його манеру перекидатися з одного в інше, як він показував мені свої скажені картини - у нього на стінах висить цілий статок, - а потім лабораторію і трошки пограв на піаніно. Здається, це була «Mood Indigo», жартома перероблена під вальс. А тоді побіг надвір, один з екскаваторів мало не збив його в яму, а потім спитав, чи не хочу я подивитися на краєвид із купола.

- І ти не ходила з ним у купол! Тільки не на першому побаченні.

- Серденько, не змушуй мене повторювати, що це було не побачення. Ні. Я подумала, що з мене досить і я вже й так п'яненька, та й маю здати матеріал.

Вона спинилась. Минулої ночі дув сильний вітер, а цього ранку крізь кухонне вікно Александра побачила, що виноградник утратив стільки листочків, що в повітрі витало вже нове світло - те оголене, короткожиле зимове світло, яке показує нам усі особливості рельєфу й те, наскільки близько стоять будинки наших сусідів.

- Не знаю, - повела далі Зукі, - але мені здалось, що він дуже палко жадає гласності. Але ж це всього лиш невеличка місцева газета. Це ніби...

- Продовжуй, - сказала Александра, приклавши лоба до прохолодної шибки, начебто даючи своєму спраглому мозку напитися свіжого, обширного світла.

- Просто цікаво, чи його бізнес і справді йде так добре, чи це лише видимість? Бо якщо він дійсно виготовляє всі ці речі, то має ж бути десь фабрика?

- Гарні питання. А що він питав про нас? Чи то пак, про що ти вирішила розповісти йому?

- Не розумію, чому ти реагуєш на це з таким роздратуванням.

- І я не знаю. Чесно, справді не знаю.

- Знаєш, я не зобов'язана розповідати тобі це.

- Правду кажеш. Я огидно поведжусь. Продовжуй, будь ласка.

Александрі не хотілося, щоб її поганий гумор зачинив перед нею вікно в зовнішній світ, яке надавали їй плітки від Зукі.

- О, - піддражнюючи, відказала Зукі. - Розповідала, які ми всі приємні. Як ми збагнули, що віддаємо перевагу жінкам, а не чоловікам, і так далі.

- Це його образило?

- Ні, він сказав, що також віддає перевагу жінкам перед чоловіками. Бо вони є набагато складнішим механізмом.

- Він так і сказав - «механізмом»?

- Щось таке. Послухай, янголе, мені пора бігти, чесно. Треба ще взяти інтерв'ю в голів комітету стосовно фестивалю врожаю.

– В якій церкві цього року?

Під час паузи Александра заплющила очі й побачила переливчастий зигзаг, начеб метушливі думки Зукі гравірували діамант у невидимій руці.

– Сама знаєш, в унітаристській. Усі решта вважають його язичницьким.

– Можна спитати, як ти ставишся до Еда Парслі останніми днями?

– О, як завжди. Ласкава, але віддалена. Бренда така нестерпна педантка.

– І що ж у ній такого нестерпно педантичного, він часом не казав?

Між відьмами існувало певне обмеження стосовно сексуальних уподобань, проте Зукі, надолужуючи, відійшла від цієї перепони і вдалася в зізнання:

– Вона нічого йому не робить, Лексо. А перед тим, як вступити до семінарії, він трохи побачив життя, тож знає, що втрачає. Все хоче втекти кудись і приєднатися до Руху.

– Він надто старий для цього. Йому вже за тридцять. Він не потрібен Рухові.

– Він в курсі. Й зневажає себе. А я не можу відмовити йому, бо мені його шкода, – крикнула Зукі з протестом.

Зцілення є частиною їхньої природи, і якщо світ звинувачує їх у тому, що вони стають між чоловіками й дружинами, вплітають підривні узи, в'яжуть aiguillette, що зав'язують вузлики імпотенції чи емоційного холоду в нутрощах шлюбу, напозір такого міцного за стінами чепурних, перекритих будиночків, і якщо світ не лише звинувачує їх, а ще й палить живцем у язиках обуреного судження, такою є ціна, яку вони мусять сплатити. Це прагнення фундаментальне й інстинктивне, воно питома жіноче – зцілити, прикласти припарку з покірної плоті до рани чоловічого бажання, дати його ув'язненому духу радість побачити, як відьма висковзує зі свого одягу і йде нага по мотельній кімнаті з крикливими меблями. Александра відпустила Зукі без будь-якого прихованого докору за те, що молодша жінка продовжує обслуговувати Еда Парслі.

У тиші свого дому, бездітному ще на дві години, Александра боролася з депресією, рухаючись під її вагою, ніби якась неповоротка й деформована риба на дні моря. Її душила власна марність і марність цього будинку – фермерської господині середини дев'ятого сторіччя з маленькими, затхлими кімнатками й запахом лінолеуму. Подумала, може, чогось поїсти, щоби бодай якось збадьоритись. Усім, навіть гігантським морським слимакам треба харчуватися; харчування є їхньою сутністю, а зуби, копита і крила еволюціонували через мільйони років маленьких кривавих баталій. Вона зробила собі сендвіч із філе індички й салату на дієтичному цільнозерновому хлібі; це все було принесене зранку з суперетти «Бей», разом із «Кометом», «Калгонітом» і свіжим випуском «Вісника». Ті багато трудомістких кроків, яких вимагає приготування обіду, майже захлинули її: дістати м'ясо з холодильника й роздерти обгортку пергаментного паперу, знайти майонез на полиці, де він зачаївся поміж банок із желе й олією для салату, віддерти від голівки салату прилиплу поморщену шкірку поліетиленової плівки, розкласти всі ці інгредієнти на столі з тарілкою, дістати з шухлядки ніж, щоб намастити майонез, знайти виделку, щоб виловити довгастий огірочок із пузатого слоїка з каламутним від насіння зеленим маринадом, а затим зробити каву, щоб змити присмак індички й огірка. Щоразу, коли вона повертала на своє місце в шухляді невеличкий пластиковий ківшик, яким відміряла перемелену каву для кавника, в ньому

зоставалося трішки залишків кави – у щілинах, недосяжні; якщо вона житиме вічно, ці крихти перетворяться на гору, на пасмо темно-коричневих Альп. На всьому, що оточувало її в цьому домі, лежав невблаганний наліт бруду: попід ліжками, за книжками, між гребенями батарей. Вона сховала всі інгредієнти й обладнання, до яких закликав її голод. Трохи попоралася по дому. Для чого спати на ліжках, які треба застеляти, і їсти лише з тарілок, які треба мити? Жінкам інків велося легше. Насправді ж бо вона була, як і казав Ван Горн, механізмом, роботом, жорстоко свідомим кожного хронічного руху.

Колись вона була улюбленою донькою, в тому високому західному місті, головна вулиця якого нагадувала широке й запилене футбольне поле, по всій її території, як ті креозотові кущі, що отруюють ґрунт навколо себе, розкинулись аптека, магазин канцтоварів, «Вулворт»[33 – Мережа супермаркетів.] та циркуляр. Вона була життям своєї родини, потішним, граційним чудом, оточеним нудними братами – хлопцями, впряженими в торохтучий віз чоловічності, чие життя становила одна команда за іншою. Її батько, повертаючись додому зі своїх мандрівок, де продавав джинси «Levi's», дивився на маленьку Александру, начеб на якусь рослину, що росте ривками, викидаючи нові пелюстки й паростки під час кожної зустрічі. Зростаючи, маленька Сенді крала здоров'я й сили у своєї матері, що дедалі більше марніла, як колись висмоктувала молоко з її грудей. Вона їздила на конях, і її дівоча пліва луснула. Навчилася їздити на довгих, формою схожих на сідло, сидіннях мотоциклів, учепившись так міцно, що на її щоді лишався відбиток шипів зі спини куртки хлопця. Мати померла, і батько відправив її на схід, до коледжу; її шкільний куратор обрав котрийсь із назвою, що звучала доволі безпечно – Коннектикутський жіночий коледж. Там, у Нью-Лондоні, будучи капітаном команди з хокею на траві й вивчаючи образотворче мистецтво, вона приміряла на себе багато палахких костюмів чотирьох сезонів Сходу, як на поштових листівках зі Сходу, а в червні місяці, після свого першого року навчання, одного дня вже стояла вся в білому, а вже наступного – біля багатьох убрань дружини, що в'яло висіли у неї в шафі. Вона познайомилася з Озом на Лонг-Айленді, під час прогулянки на яхті, організованій кимось іншим; стабільно беручи один за другим напої в тендітних скляних фужерах, він не виглядав, ніби його щось тривожить чи нудить, і це її вразило, бо вона почувала як одне, так і інше. Оззі вона також полюбилася – її повна фігура й західна, чоловіча хода. Вітер змінився, вітрило стріпнулося, корабель змінив курс, його усмішка заспокійливо зблиснула на випаленій сонцем, налитій джином рожевості його обличчя; у нього була однобока, сором'язлива усмішка, дещо схожа на батькову. Це було падіння в його обійми, але завдяки таким падінням вона неясно усвідомила плин життя – рух від однієї сили до іншої. Вона несла на своїх плечах материнство, клуб садівництва, автомобільні подорожі й коктейльні вечірки. Ділила вранішню каву з прибиральницею, а опівнічний коньяк – із чоловіком, приймаючи п'яну хіть за примирення. Світ навколо неї зростав – з-поміж її ніг вискакувала дитина за дитиною, створюючи додаток до дому, підвищення Оза йшли в ногу з інфляцією, – і якимось чином вона живила весь світ, але для себе нічого не лишалося. Її депресії погіршились. Лікар прописав їй тофраніл, психотерапевт – психоаналіз, сповідник – або-або. На той час вони з Озом жили в Норвічі, серед звуків церковних дзвонів, і коли зимові пообіддя темнішали, а школа повертала їй її дітей, Александра лежала в ліжку, кожен удар прибивав її все сильніше, відчуваючись такою ж безформною і смердючою, як і стара калоша чи шкура білки, збитої кілька днів тому на автостраді. В дитинстві вона лежала на ліжку, у своєму невинному гірському містечку, захоплена власним тілом, свого роду чужинцем, що прийшов нізвідки, щоб ув'язнити в собі її дух; вона розглядала себе у дзеркало, бачила розщеплення в підборідді й допитливу ямочку на кінчику носа, відступала, щоб оцінити свої спадисті широкі плечі, груди-гарбузи й живіт, що нагадував перевернуту неглибоку миску, яка нависала над скромним трикутним кущиком і міцними округлими стегнами, і вирішила

подружитися зі своїм тілом; могла отримати й гірше. Лежачи на ліжку, вона чудувалася з власної щиколотки, повертаючи її у світлі з вікна, – з пружного проблеску кісток і сухожиль, вен щонайблідішого синього відтінку, які здійснювали свій магічний процес перенесення кисню, – або смикала руками, пухнастими, повними й заточеними. Потім, десь на середині свого шлюбу, її тіло почало вселяти їй відразу, а спроби Оззі кохатися з ним скидалися на якесь злісне глузування. Її істинне тіло було там, назовні, за вікнами, це була та осяяна сонцем, напоена водою, вкрита листям плоть тієї іншої подоби – світу, в якому й досі існувала краса; з розлученням вона мовби вилетіла крізь те вікно. Наступного дня після постанови вона була на ногах уже о четвертій ранку, піднімаючи мертві горохові пагони й співаючи під місяцем, співаючи під тим твердим білим каменем із перекошеним, сумним, безстатевим обличчям – небесним свідком, – а на сході жеврів світанок, сірий, наче кіт. Це інше тіло також мало душу.

А зараз світ лився крізь неї, марнувався, витікав у трубу. Жінка – це дірка, як одного разу прочитала Александра в мемуарах проститутки. Насправді вона почувалася скоріше губкою, аніж діркою, – важкою, пухкою річчю на цьому ліжку, що всотує з повітря всю марноту й нещастя світу: війни, які ніхто не виграє, навалу хвороб, через яку всі вимруть від раку. Її діти сповнювали дім галасом, такі незграбні й нужденні, скубали її, чіплялися, вимагали її турботи, та знаходили не матір, а лише налякане товсте дитя, вже давно не гарне, що більше не цікавило батька, чий прах два роки тому розвіяли з літака-опилювача над його улюбленим гірським лугом, куди всією родиною вони ходили збирати дикі квіти: альпійський флокс, синюху з різким запахом листочків, аконіт, дряквеник та сніжні лілії, що цвітуть у вологих місцинах по тому, як сходить сніг. Її батько брав з собою довідник з видами квітів; маленька Сандра приносила йому для найменування свіжозірвані жертви, ніжні суцвіття з соромливими, блідими пелюсточками і стеблинками, холодними, на думку дитини, бо вони провели всю ніч на гірському холоді.

Ситцеві фіранки, які Александра з Мевіс Джессап, розлученою декораторкою із «Дзявкучого лиса», почепили на вікна спальні, несли на собі великі пістряві візерунки з рожевими й білими півоніями. Складки на тих порт'єрах утворювали з цих візерунків чіткі клоунські обличчя, злі, рожево-білі клоунські обличчя з невеличкими розрізами ротів; що більше дивилася на них Александра, то більше з'являлося таких зловісних клоунських облич – цілий хор із них посеред нашарувань півоній. Це були демони. Вони посилювали її депресію. Вона подумала про своїх крихіток, як ті чекають, доки вона вичаклує їх із глини, і вони здалися їй власними віддзеркаленнями – глевкими, аморфними. Складочка чогось або пігулка зможе підняти її й надати форми, проте вона знала ціну цьому: за дві години буде ще гірше. Її сплутані думки манило, ніби чарівним човником і синкопичним торохтінням машин, до старого маетку Леноксів та його мешканця – того темного принца, який забрав її двох сестер, ніби з прорахованою помстою їй. Навіть у його мстивості й мерзенності було щось, від чого можна відштовхнутись і влаштувати собі духовну зарядку. Вона жадала дощу, полегшення, яке принесе його шурхотіння десь там, вище пустоти її стелі, але, звернувши погляд до вікна, вона не побачила ніякої зміни в жорстоко чудовій погоді надворі. Клен біля вікна золотив шибки останнім відсвітом віджилого листа. Александра лежала безпорадна на своєму ліжку, пририта безупинною безглуздістю, що існувала у світі.

Добряга Вуглик прийшов до неї, внюхавши її сум. Його блискуче довге тіло, мерехтячи в широкому мішку собачої шкури, продріботило через овальний килимок із переплетених ганчірок і без жодних зусиль заскочило на її провисле ліжко. Він стурбовано взявся лизати їй обличчя й руки, а тоді тицьнувся носом туди, де вона, заради зручності, розщібнула свої стверді від болота «левіси». Вона підняла блузу, виставивши ще більше свого

молочно-білого живота, і там він знайшов наріст завширшки з долоню – невеличкий жорсткий горбик біля пупка, що з'явився кілька днів тому і про який док Пет сказав, що він не раковий. Запропонував видалити його, але вона побоялася лягати під ніж. Вона нічого не відчувала тим наростом, але шкіра навколо нього почала пощипувати, коли Вуглик заходився тицятися в нього носом і лизати його, ніби сосок. Тіло пса випромінювало тепло і слабкий дух падла. Земля несе в собі всі ці відтінки розкладу й екскрементів, і Александре вони не були відразливі, а по-своєму привабливі, таким собі щільно сплеченим пледом розкладу.

Вуглик зненацька зморився ссати її. Звалився у вигин, створений на ліжку її отруєним сумом тілом. Великий пес похропував уві сні зі звуком рідини в соломинці. Александра вдивлялась у стелю, чекаючи, коли щось станеться. Мокрі повіки на її очах пекли, були сухі на дотик, ніби шкірка кактуса. А її зіниці були двома чорними колючками, зверненими всередину.

Зукі принесла свою статтю про фестиваль урожаю («Барахолка, Клоун Дак/ Подальші плани унітаристів») Клайду Гебріелу в його вузький кабінет і побачила, як він, украй незвично, розпростерся по столу, поклавши голову на руки. Почувши шурхіт сторінок її статті у своїй підставці для паперів, він звів погляд. Його очі були червоні, от тільки вона не могла сказати, це від сліз, сну, похмілля чи недосипу вночі. З чуток їй було відомо, що він не лише пиячив, а й володів телескопом, за яким, бувало, засиджувався на кілька годин у себе на задньому ганку, вивчаючи зірки. Його дубово-біде волосся, ріденьке на маківці, було скуповджене; під очима засіли набряклі сині мішки, а решта обличчя була тьмяно-сіра, ніби газетний папір.

– Вибач, – сказала вона, – я просто подумала, ти захочеш проглянути це.

Майже не піднімаючи голови зі столу, він примружився на її аркуші.

– Глянути-хуянути, – сказав він, знічений тим, що хтось побачив, як він розлігся тут. – Ця стаття не варта заголовка в два рядки. Може, краще «Пастор-пацифіст полюбляє попаякати»?

– Я не говорила з Едом; це був голова його комітету.

– Ой, даруйте. Я забув, що ти вважаєш Парслі великою людиною.

– Це не зовсім те, що я думаю, – сказала Зукі, ставши ще рівніше.

Ці нещасні й нещасливі чоловіки, до яких її вабило волею долі, можуть запросто затягнути тебе з собою, якщо дозволити їм і не дати відсічі. У цій його огидній, сардонічній рисі, яка шокувала декого з працівників і яка зіпсувала йому репутацію в місті, Зукі вбачала замасковане вибачення, перевернене догори дригом благання. Мабуть, у якийсь момент свого життя він був красенем і подавав надії, однак його статність – високе квадратне чоло, широкий, майже пристрасний рот і очі щонайніжнішого крижаного блакитного кольору, обрамлені променистими, довгими віями, – почала марніти; він набирав того висушеного, голодного вигляду завзятого пияка.

Клайду було ледь за п'ятдесят. На перфорованій стіні за його столом, разом зі зразками шрифтів для заголовків і обрамленими подяками, виданими «Віснику» в часи інших керівників, він повісив фотографії своїх доньки й сина, але не дружини, хоча й не був розлучений. Донька, гарненька й невинна, трошки місяцелика, була незаміжньою лаборанткою рентгенкабінету в лікарні Майкла Різа в Чикаго і, либонь, прямувала до кар'єри тієї, кого

Монті, сміючись, назвав би «дамочкою лікарем». Син Гебріела, відчислений із коледжу театральний amator, провів літо в кулуарах театру на гастролях в Коннектикуті й мав батькові тьмяні очі й образливий гарний вигляд давньогрецької статуї. Фелісія Гебріел, дружина, якої бракувало на стіні, в молодості була, певно, жвавим, непосидючим шилом, проте обернулася на гостролицю невеличку жіночку, що ніколи не замовкала. В ці дні й у цьому віці її обурювало геть усе: уряд і протестувальники, війна, наркотики, брудні пісеньки на WPRO, те, що «Плейбой» відкрито продають у місцевих драгсторах, [34 – Драгстор – аптека, де окрім лікарських засобів продають дрібну бакалію і пресу.] млявий міський уряд і натовпи нероб у центрі, скандальне вбрання і вчинки літнього люду, те, що все зовсім не так, як могло б бути, якби вона керувала.

– Щойно дзвонила Фелісія, – кинув Клайд, ухильно вибачаючись за сумну позу, в якій знайшла його Зукі, – лютувала через порушення цим Ван Горном обмежень стосовно будівництва на заплавах. А ще каже, що твоя стаття про нього аж надто улеслива; каже, що до неї доходили чутки про його минуле в Нью-Йорку і вони доволі неприємні.

– Від кого вона чула їх?

– Не каже. Захищає джерело. Мабуть, це гівно в неї від самого Д. Едварда Гувера. [35 – Джон Едвард Гувер (1895-1972) – директор ФБР (1924-1972).]

Ця антидружинина іронія додала його обличчю пожвавлення, він часто й раніше іронізував стосовно Фелісії. За тими довговісними очима щось померло. Обое дорослих дітей, зображених на стіні, мали його невловимі риси, як часто думала Зукі: округлі риси доньки, як порожній обрис у своїй досконалості, та й хлопець також чимось по-моторошному пасивний, зі своїми м'ясистими губами, кучерявим волоссям і ясним видовженим обличчям. У випадку з Клайдом ця безколірність була забарвлена ще й коричневими ароматами ранкового віскі, сигаретного тютюну й дивного, ядучого духу, яким віяло від його шиї. Зукі ніколи не спала з Клайдом. Однак мала це материнське відчуття, що зможе повернути йому здоров'я. Здавалося, він тоне, вчепившись за свій сталевий стіл, ніби за перекинтий човен.

– Ти виглядаєш змореним, – устигла сказати йому вона.

– Так і є. Сюзанно, так і є. Фелісія щовечора сідає на телефон, як не через одне, то через інше, а мені лишається тільки пити. Колись я ходив дивитися в телескоп, але зараз мені потрібен потужніший, бо через цей ледь видно кільця Сатурна.

– Зводи її в кіно, – запропонувала Зукі.

– Пробував: ходили на ідеально безневинний фільм із Барбарою Стрейзанд – Боже, але ж який у тієї жінки голос, протинає тебе, як ніж! – але в одному з анонсів її дуже обурило насильство, тож вона пішла й провела половину фільму, скаржачись менеджеру. Тоді повернулася на другу половину й обурилась, бо їй здалося, ніби там показали забагато цицьок Стрейзанд, коли та нахилилася, вдягнена в таку, знаєш, сукню з початку сторіччя. Той фільм був навіть не PG, а просто G! [36 – Згідно з американською класифікацією кінофільмів, фільми категорії G призначені для всіх глядачів і не містять насильства, еротики тощо. PG – наступна категорія, що вимагає, аби діти переглядали фільм у присутності батьків.] Там люди співали у старих трамваях!

Клайд спробував засміятися, та його губи вже відвикли від цього, тож було дуже шкода дивитися на той викривлений розріз, що виник у нього на обличчі. Зукі відчула порив задерти свій шоколадно-коричневий вовняний светр, розстебнути бюстгальтер і дати цьому чоловікові при смерті

присмоктатися до своїх пружних грудей; однак в її житті вже й так був Ед Парслі, з неї досить і одного страдника-інтелектуала. Щовечора вона намагалася не думати про Еда Парслі для того, аби, тільки-но отримавши дзвінок, помчати, з неабиякою полегкістю, крізь затоплені заплави до острова Ван Горна. Ось де відбувалась якась дія, а не тут, у місті, де заляпана нафтою вода в порту налітала на сваї й кидала брижі відбитого світла на змучені обличчя мешканців Іствіка, які важко сунули до виконання своїх громадянських чи християнських обов'язків.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=28536586&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

1

Клавдія Альта Тейлор Джонсон (1912–2007) – дружина президента США Ліндона Джонсона. (Тут і далі прим. перекл.)

2

Доньки Ліндона та Клавдії Джонсон, відомі громадські діячки.

3

Суперетта – продовольчий магазин самообслуговування.

4

Назва столиці штату – Провіденс – має значення «провидіння».

5

Коттон Матер (1663–1728) – американський проповідник і памфлетист, автор численних робіт із висвітлення проблем сучасного йому життя.

6

Анн Гатчінсон (1591–1643) – американська релігійна діячка, поборниця руху за свободу віросповідання. За свої пуританські переконання засуджена й вигнана з колонії Массачусетської затоки.

7

Роджер Вільямс (1603–1683) – англійський теолог, борець за свободу віросповідання.

8

Конфлікт між поселенцями Нової Англії та індіанцями.

9

Проїзд (фр.).

10

Бренд мийного засобу.

11

«Malleus Maleficarum», також відомий як «Молот відьом» (1486) – відомий трактат з демонології авторства Генріха Крамера і Якоба Шпренгера.

12

1,72 м.

13

54 кг.

14

72 кг.

15

Джорж Сігал (1924–2000) – американський художник і скульптор. Виготовляв скульптури з білого пластиру.

16

Музак – узагальнена назва фонової музики, що програватиметься в супермаркетах і торгових центрах.

17

Помилкове вживання слова з іншим значенням.

18

Традиційний шотландський берет із помпоном.

19

Мається на увазі вірш Томаса Еліота «Любовна пісня Дж. Альфреда Пруфрока», переклад Віталія Кейса.

20

Німецька печеня, маринована кілька днів в оцті й вині яловичина.

21

Марісоль Ескобар (1930–2016) – французька скульпторка.

22

Нікі де Сен Фаль (1930–2002) – американська скульпторка французького походження.

23

Американець мексиканського походження.

24

Нічого не буде (фр.).

25

Зеленувато-жовтий колір.

26

Яка сентиментальність! (фр.)

27

Канак – сленгова назва канадців американцями.

28

«Форд Модель Т» – один із перших автомобілів масового виробництва.

29

Невеличкий, нескладний музичний твір. Від фр. bagatelle – дрібничка.

30

Velveeta – американський бренд топленого сиру.

31

Моя корівка. Моя біла корівка (іт.).

32

Друмлін – невеликий пагорб хвилястої структури, спричинений рухом сходження льоду.

33

Мережа супермаркетів.

34

Драгстор – аптека, де окрім лікарських засобів продають дрібну бакалію і пресу.

35

Джон Едвард Гувер (1895–1972) – директор ФБР (1924–1972).

36

Згідно з американською класифікацією кінофільмів, фільми категорії G призначені для всіх глядачів і не містять насильства, еротики тощо. PG – наступна категорія, що вимагає, аби діти переглядали фільм у присутності батьків.